

SLOVENSKI VESTNIK

Celovec • četrtek • 12. april 2001

štev. 15 (3113) • letnik 56 • cena 10 šil. • 0,73 evra

Sosvet o napisih in vpisovanju v šole

Pretekli petek je na Dunaju zasedal sosvet za slovensko narodno skupnost. Na dnevnem redu sta bila uskladitev in sklepanje o predlogu za razdelitev finančnih podpor za leto 2001. Osrednje organizacije so izdelale usklajen predlog v višini 16,1 mio ATS. Ta predlog je bil tudi izglasovan po posameznih točkah največkrat soglasno, pri točkah šport in Zveza koroških partizanov pa večinsko (proti so bili člani FPÖ).

V nadaljevanju seje so člani sosveta obravnavali aktualno razpravo o uradnem jeziku oziroma dvojezičnih topografskih napisih, še posebej iz vidika aktualne razprave na Koroškem. Večina članov sosveta se je zavzela za uveljavitev pravne države in njenih načel, zato so tudi zavrnili agitacijo, ki se ponekod pojavlja, še posebej zaradi tega, ker se uporabljajo neresnične trditve in tendenciozne vsebine. Sosvet je bil večinskega mnenja, da naj bi po veliki noči sklicali tiskovno konferenco, na kateri bi stvarno informirali javnost o vsebini odločitve

ustavnega sodišča. Vodja manjšinskega oddelka pri uradu zveznega kanclerja dr. Achleitnerjeva je še poudarila, da ustavno sodišče obravnava tudi vprašanje topografskih napisov, tako da je pričakovati odločitev še v letošnjem letu.

Člani sosveta so obravnavali tudi vprašanje uporabe dvoje-

zičnosti pri vpisovanju šolarjev v ljudsko šolo. Velika večina članov sosveta se je strinjala, da mora biti na veljavnostnem območju tudi vpisovanje dvojezično. Predsednik sosveta je bil zadolžen, da v tem smislu napiše pismo šolskim ustanovam v Celovcu in ravnateljici ljudske šole v Galiciji.

DUNAJ

Pogrešana gestapovska kartoteka prišla na dan

Na Dunaju so v deželni arhivu nenadoma odkrili kartoteko z 12.000 opisi oseb iz medvojne časa, ki jih je gestapo zaprl, preganjal ali umoril. Zgodovinar Thomas Mang je slučajno naletel na

dokumente, za katere so ves čas po vojni trdili, da »so se izgubili«.

Zveni sicer neverjetno, pa vendar je res. Kljub temu, da je Dokumentacijski arhiv avstrijskega odpora intenzivno iskal zdaj najdene podatke, jih ni bilo moč odkriti. Zda, 56 let po koncu vojne, so ti originalni dokumenti sprožili veliko zanimanja, saj so ponovno približali grozljivi čas terorja.

Za večino ljudi, ki so dobili svoje akte pri gestapu, še niso zvedeli njihove nadaljnje življenjske usode. Mnogo jih je moralo v koncentracijska taborišča, kjer so povečini umrli. Med tedaj preganjanimi so bili tudi otroci, stari med 14 in 16 let.

12.000 oseb, vsak s svojim policijskim aktom, z natančnim opisom zunanosti, manj pa z opisom »prestopka« – nihče ni samo anonimen del »vojnih žrtev«, temveč človek z lastno usodo. Vsak opremljen s fotografijo in pomanjkljivim opisom »greha«: veleizdajstvo, mržnja do dela (pri vojnih ujetnikih), državi sovražno udejstvovanje, kontakt z vojnimi ujetniki.

Morda pa se bo odkrilo še kaj pogrešanega!

Srhljive vizije poljskega pisatelja Stanislaw Lema »Solaris« je uprizorilo gledališče Trotamora v Šentjakobu v Rožu v režiji Marjana Štikra. (Foto: Miha Dolinšek)

Več na strani 7

Slovensko
prosvetno
društvo »Zarja«

vabi na koncert

»Lipa
zelenela je ...«

v petek, 20. aprila 2001,
ob 20. uri
v farno dvorano
v Železni Kapli

Prisrčno vabljeni!

BIRO ZA SLOVENSKO NARODNO
SKUPNOST PRI DEŽELNI
VLADI vabi na

versnisažo del
Marka Lipuša

v torek, 17. aprila 2001,
ob 19. uri
v predvorju vladnega
poslopja

GLASBENI OKVIR:
Mihael in Niko Vavti,
saksofon in keyboard

PREBLISK

Ni ga časa, ki bi bil vedno pravičen, kjer bi družba delovala tako, kakor si po vseh svojih zakonih in predpisih zamišlja. So časi, ko je teror pravilo (na primer vojne, nacionalsocializem, zdaj izredno aktualna zadeva ob odkritju aktov na Dunaju). In vselej so bili časi, ko so »pravičnejši« zagovarjali tudi

teror zato pač, ker je bil ukaz »od zgoraj«. Zgodovinarji pravilno ugotavljajo, da bi vseh mogočih obsodb, preganjanj in smrti ne bilo, če bi prebivalstvo ne sodelovalo z ovadbami, iz koristoljubja ali pa iz »zvestobe«.

Poznamo tudi fenomene, ko skuša del družbe obrniti zadeve in napraviti iz žrtev

storilce, iz storilcev žrtve. Koroški Slovenci so to doživljali po vojni in včasih še danes. Za »nemir« v deželi naj bi bili krivi Slovenci, s svojimi zahtevami po dvojezičnosti bodo »zaostriili politično vzdušje«. Zato – na primer –

O storilcih in žrtvah

dvojezične table, kakor jih predvideva ustavno sodišče, ne pridejo v poštev.

Tudi to je nasilje, čeprav »le« verbalno. Znano je, da se pred dejanji zgodijo besede. In obračati predznake pri storilcih in žrtvah je nemoralno. Pa naj bo to pri znašanju učitelja nad otrokom ali pa večine nad manjšino.

S. W.

SOLARIS

PO ROMANU
STANISLAWA LEMA
PRAIZVEDBA
TEATR TROTAMORA

PETEK
20.04.
20.00

NEDELJA
22.04.
14.30

SOBOTA
21.04.
20.00

Šentjakob
Farna dvorana

PRODUKCIJA: SPD »ROŽ« | SPZ |
Predprodaja vstopnic: Posojilnica-Bank
Št. Jakob, Telefon 04253/314 | 04253/344

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

vabi na

spominsko svečanost

v nedeljo, 22. aprila 2000,
ob 11. uri na pokopališče
v Železni Kapli

Poklonili se bomo spominu padlih borcev proti fašizmu in žrtvam nacističnega preganjanja. Zbrali se bomo ob spomeniku, na katerem je vklesanih 183 imen padlih. Na sporedu bodo polaganje vencev, govori, recitacije in nastop MoPZ SPD »Trta«.

Vabimo, da se prireditve udeležite s svojci in prijatelji!

Proslave za 70-letnico plebiscita so že dolgo mimo, a ta dogodek še zmeraj meče svoje sence, ki so vse bolj skurilne in odvečne ter obremenjujoče za občine, ki čedalje bolj stopajo pod finančnimi bremenii zvezne in deželne vlade.

60 milijonov šilingov je zvezna vlada menda v obliki plebiscitnega daru namenila za izboljšanje infrastrukture v južnokoroških občinah. Od tega naj bi po pet milijonov dobili koroški Slovenci in nemško govoreča skupina v Sloveniji. Ostali denar, 50 milijonov, pa naj bi bil razdeljen po ključu, izbranim v soglasju z občinami dvojezičnega oziroma svoječasnega plebiscitnega ozemlja.

Od teh lepih soglasnih načrtov medtem ni ostalo nič. Noben predlog, ki so ga vložile občine, v bistvu ni bil upoštevan. Prejšnji teden sta FP in VP v koroški

GNILU VELIKONOČNO JAJCE DEŽELNE POLITIKE:

Borovlje se otepajo zborovske akademije

deželni vladi samovoljno izbrali projekte, ki bojo deležni podpore iz sklada »plebiscitni dar«. Koroški deželni glavar Haider, sicer eden najbolj glasnih kritikov tako imenovanih centralističnih teženj zvezne vlade, se za predloge občin niti malo ni zmenil. Po kratkem postopku so romali v koš. Namesto njih je dežela občine presenetila z lastnimi predlogi, ki se z dejanskimi potrebami občin le malo ali pa sploh ne ujemajo.

Nazaj v preteklost

To nazorno dokazuje primer občine Borovlje, ki ga bomo širše predstavili. V podporo naj bo navedena še občina Pliberk. Tamkajšnji občinski svet je z

denarjem iz plebiscitnega daru hotel nakupiti računalnike za šolo in tako mladini omogočiti prepotrebno izobrazbo v računalništvu. To bi bila investicija v prihodnost. A iz tega ne bo nič. Deželna vlada je namreč odločila, da bo s tem denarjem obnovo »Grenzlandheim«, hiša z jasnim nemškonacionalnim ozadjem. V pliberškem primeru je sporočilo deželne politike nedvoumno jasno: namesto v prihodnost z vso močjo nazaj v preteklost.

Boroveljski primer pa nazorno potrjuje, da se dežela v bistvu požvižga na avtonomijo občin in na njihove predloge. Sklep deželne vlade pa tudi potrjuje, da dežela agira docela brez konceptov, da je njeno postopanje kaotično.

Ogrožena avtonomija občin

Boroveljski občinski svet je deželi predložil pet projektov, ki bi prišli v poštev za financiranje iz sklada »plebiscitni dar«. Med drugim sta to bila nakup zemljišč za naselitev gospodarskih podjetij in pa nakup železniške proge Borovlje - Svetna vas v turistične namene. Vsi predlogi so bili v občinskem svetu soglasno sprejeti.

Meseca marca so komunalni politiki iz javnih občil prvič zvedeli za neko »zborovsko akademijo«, ki naj bi jo Borovlje dobile.

Prejšnji teden pa je bilo tudi uradno: namesto denarja za nakup zemljišč oz. železniške proge bojo Borovlje dobile zborovsko akademijo oz. naj bi se v Brodeh zgradil prehod čez

cesto za lažji dostop do Čepe. Župan Helmut Krainer je v pogovoru za Slovenski vestnik oba predloga ostro kritiziral.

Prehod v obliki lesenega mostu je sicer res dolgoletna želja občine, vendar ga naj ne bi financirali s sredstvi iz plebiscitnega daru, temveč z vstopnino. To je občina tudi sporočila deželni vladi.

Pri zborovski akademiji pa župan le maje z glavo. »Mi je nikoli nismo predlagali, kaj šele zahtevali«. Kdor količjak pozna zborovsko življenje na Koroškem, bo vedel, da so kulturne organizacije obeh narodov v teku let zgradile strukture in izobraževalne ponudbe, ki delujejo dobro tudi zategadelj, ker so razpršene po deželi. Poleg tega obstajata dva znana izobraževalna domova, v Tinjah in v Šentjurju ob Dolgem jezeru, z vso potrebno infrastrukturo, ki jo zbori koristijo.

»V Borovljah takšne infrastrukture nimamo«, ugotavlja župan. Pomenljivo je, da z njim kot pristojnim kulturnim referentom o akademiji nihče od deželne vlade nikdar ni govoril.

Neodgovorna predrznost

Podporo je župan medtem dobil od številnih strani. Občinski odbornik VS »Borovlje« Peter Waldhauser je samopašni predlog dežele o ustanovitvi neke zborovske akademije imenoval »neverjetna predrznost« in »neodgovorno ter nevarno poigravanje dežele z avtonomijo občin«. Za Waldhauserja to ni nič drugega kot vsiljevanje nedorečenih deželnih načrtov v

pristojnost občin. Akademija naj bi stala 2,7 milijona šilingov, a nihče ne ve, čemu naj bi služila. Na eni strani hoče deželni glavar okrniti in zmanjšati obseg glasbeno-izobraževalne ponudbe, na drugi pa je za neke nejasne načrte očitno dovolj denarja na razpolago. Zato se postavlja vprašanje, kdo naj bo s to akademijo nagraden? V javnosti že krožijo nepreverjene vesti o možnem nepotizmu, ki jih seveda ne podpiramo.

Waldhauser in Krainer soglasno zahtevata od dežele, da pove, kdo je zborovsko akademijo predlagal.

Oster protest je prišel tudi iz vrst boroveljske ljudske stranke. Njena predsednica Liselotte Ryall je zgrožena nad odločitvijo dežele, da Borovljam vsiljuje odvečne projekte, »ki nam vrhu tega gospodarsko sploh nič ne koristijo«. Ryallova je zgrožena nad odločanjem deželne svetnice Wurmitzerja.

Ustanovitev posebne zborovske akademije z nejasnim profilom in namenom odklanjata tudi nemški zborovski zvezi »Sängerbund« in »Arbeitsängerbund«.

Predloga o zborovski akademiji in mostu čez ljubeljsko cesto sta očitno prišla iz krajevne svobodnjaške stranke. V pismih bralcev njeni pristaši zagovarjajo akademijo kot pomembno za prekomejno sodelovanje. Res čudno, kako se časi in mišljenja spreminjajo, če je to oportuno. Kajti iz istih vrst je takrat, ko je šlo za dvojezično skupino v občinskem vrtcu, prišel jasen in odločen NEIN.

Franc Wakounig

URAD RS ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Izjava državne sekretarke Magdalene Tovornikove

V Uradu RS za Slovence v zamejstvu in po svetu smo s presenečenjem sprejeli novico o pismu, ki ga je deželni glavar Jörg Haider namenil prebivalcem avstrijske Koroške. V času, ko se kažejo prvi dosežki politike dobrososedskih odnosov, kar je bilo potrjeno tudi na zadnjem bilateralnem srečanju predsednikov vlad in zunanjih ministrov obeh držav, je pismo močno vznemirilo pripadnike slovenske manjšine. Republika Slovenija kot zaščitnica slovenske manjšine v Avstriji tudi ob tem dogodku izraža zaskrbljenost.

Nesprejemljivo je, da Jörg Haider, predsednik koroške deželne vlade, napoveduje neupoštevanje odločitve Ustavnega sodišča Republike Av-

strije ter določa prioritete manjšinskih pravic. Koroški deželni glavar gre celo tako daleč, da si dovoljuje napovedovati nemire, ki bi sledili izvajanju razsodbe Ustavnega sodišča.

Slovenska manjšina na Koroškem je že doslej pokazala veliko mero strpnosti in razumevanja za iskanje kompromisnih rešitev na nekaterih področjih (npr. kompromis v šolstvu, da so se ohranila delovna mesta tudi za samo nemško govoreče učitelje), v nobenem primeru pa ne more sprejeti tokratnega Haiderjevega ravnanja in razsojanja o pravicah, ki jih je manjšini končno priznalo Ustavno sodišče Republike Avstrije.

Urad Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu pričakuje od demokratične avstrijske javnosti, da – ob upoštevanju evropskih norm s področja varstva narodnih manjšin in človekovih pravic – zavaruje spoštovanje pravic slovenski narodni manjšini ter omogoči nadaljevanje demokratičnega dialoga.

Magdalena Tovornik, državna sekretarka, Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije

Solidarni z Muzicantom

Na seji predsednikov in podpredsednikov sosvetov preteklo sredo je bilo sprejeto pismo predsedniku židovske skupnosti na Dunaju Arielu Muzicantu, v katerem se manjšine izrekajo proti vsaki obliki antisemitizma in izigravanja ene narodne skupnosti zoper drugo. Muzikanta so predsedniki avstrijskih narodnih skupnostih povabilili tudi na skupen pogovor.

Predsedniška konferenca je tudi obravnavala vprašanje ljudskega štetja, ki bo meseca maja in ugotovila, da so inter-

vencije konference pri uradu za statistiko glede uporabe jezikov avstrijskih narodnih skupnostih deloma le zalegle. Razlage števnih formularjev bodo na voljo tudi v vseh jezikih narodnih skupnosti, vendar ne tudi sami formularji. Vsaka občina bo imela na voljo prevode razlag in vsak, ki bo to želel, jih bo tudi dobil. Ljudsko štetje je vsakih deset let. Pri zadnjem ljudskem štetju leta 1991 je na Koroškem pribl. 14.100 oseb navedlo slovenščino kot običajni jezik.

ŠOLSTVO

Spodbudno in plodno sodelovanje

Pretekli petek so dijaki in učiteljsko osebje Srednje ekonomske šole v Mariboru vrnili obisk dojezični Trgovski akademiji (TAK) v Celovcu. Obe šoli sta že nekaj let partnersko povezani, lani pa sta skupno pričeli s projektom »Mladina brez meja-leto jezikov«. In prav rezultate tega projekta so pretekli petek multimedialno predstavili širši dijaški publiki. Rojstvo projekta je bilo v Mariboru spomladi preteklega leta, ko so bili na trodnevnem obisku prav dijaki iz Celovca, projektno vodstvo pa je prevzela učiteljica TAK Tanja Wellenzhon iz Celovca.

V okviru projekta so dijaki in dijakinje spoznali vzgojne, šolske, gospodarske institucije ter pokrajinske in zgodovinske znamenitosti obeh dežel. Srečanja sta imeli predvsem

Ravnateljica TAK Maja Amrusch-Hoja, voditeljica projekta Tanja Wellenzhon, Andreja Lep in Nataša Bauman (z leve)

Foto: Štukelj

delovni značaj, dijaki pa so se sproščeno spoznavali in tudi dobro zabavali v prostem času.

Voditeljica projekta Tanja Wellenzhon: »S tem projektom bomo nadaljevali, načrt pa je začeti že pri 1. letniku. Obojestranski obiski pa naj bi trajali pet dni«. Projekt je gmotno podprl Interkulturni center na Dunaju in številni koroški spozorji in zasebniki.

Dijaki so izdali tudi poseben trijezični časopis in koledar za leto 2002.

K uspešni predstavitvi zanimivega in koristnega projekta z glasbenimi vložki, nagovori, video clipom, literarnim branjem itd. sta prispevala Miha Dolinšek in Tomaž Lojak iz Maribora in seveda dijaki sami, ki so s podporo učiteljev in staršev projekt uspešno izvedli.

M. Š.

PRISPEVEK ZA VZGOJO OTROK

Prebudite genija v svojem otroku!

Spoštovane bralke, spoštovani bralci!

Naloga vzgojiteljev je, da se stalno pedagoško izpopolnjujemo in iščemo nove spodbude za vzgajanje naše mladine. Pri tem sem naletela tudi na knjigo Thomasa Armstronga, ki je namenjena predvsem staršem in vsem, ki vzgajajo otroke.

Zato sem pripravila kratek povzetek nekaterih tem in upam, da Vam bodo v pomoč za nove pristope. Če pa želite izvedeti več, si pa knjigo lahko vsak čas izposodite v Slovenski študijski knjižnici v Celovcu.

Dr. Thomas Armstrong:
Prebudite genija v svojem otroku (Spodbujanje radovednosti, ustvarjalnosti in učnih sposobnosti.)

Dr. Armstrong je prepričan, da v vsakem otroku spi genij – mogoče rahlo, mogoče trdno. Otroci svet odkrivajo na svoj način, srkajo znanje iz resničnega življenja in se učijo z zgledom svojih staršev. V otroku lahko prebudimo in razvijemo prirojene talente, če jim prisluhnemo in jih spoštujemo.

Starši se čestokrat vprašajo, ali imajo danes sploh še kakšen vpliv zaradi agresivnosti javnih občil, pritiskov vrstnikov in nešteti razvedril, ki jih v današnjem času ponuja življenje. Vse premalo se zavedamo, da smo mi otrokom največji zgled. Če pa zavestno želimo biti dober zgled svojim otrokom, to res zahteva dosti napora.

Avtor te knjige govori o notranji težnji po izpopolnjevanju, s katero se rodi vsak otrok. Zato naj bi starši občutili te notranje iskre in jih razvijali, kakor bi po naravni poti vzgajali rastočo rastlino, namesto da jo zasujejo z umetnimi gnojili.

Kako otrokom pomagati do učinkovitejšega učenja?

Otroci se rodijo z željo po učenju. Vse od rojstva odkrivajo nove stvari. To so čarobna leta otroštva. Starši naj nikoli

ne zavračajo otroških zaznav kot nesmisel ali domišljijo.

Sledijo leta raziskovanja. Starši sedaj ne smejo pričakovati od otrok genialnih dosežkov – če jih gledamo samo iz vidika dosežkov, se v otrocih lahko porodi globok občutek manjvrednosti. V tem času se otroci vključijo tudi v formalno izobraževanje, kjer merijo njihove dosežke z ocenami itd. S tankočutno podporo lahko

■ cenite učenje zaradi učenja samega (da se nekaj nauči, je že nagrada);

■ bodite pozorni na doživljanje otroka (popolna zatopljenost);

■ pri učenju spoštujte otrokove želje (ne proti volji – brez učinka).

Otroci se nezavedno učijo s tem, ko podzvestno opazujejo, poslušajo, občutijo in se odzivajo na odrasle okrog sebe.

približajo matematiko, zgodovino, risanje in glasbo ter kako naj izoblikujejo njihov odnos do televizije in igrar.

Naj navedem le nekaj primerov.

Celostna pot do pismenosti

Otrok ima prirojeno jezikovno genialnost; najhitrejša pot do pismenosti pa je aktivno govorjenje in celostno opismenovanje, ki aktivira vse dimenzije

pisem, osebni dnevnik – to so možnosti, s katerimi lahko pomagamo otrokom najti pot v svet besed.

Matematika za življenje

Starši morajo najprej premestiti svoj strah pred matematiko.

■ Spodbujajte otrokov um z zanimivimi matematičnimi vprašanji;

■ z otroki se igrajte matematične igre (domino);

■ vašemu šolarju kupite žepni računalnik;

■ vsak dan mu stavite razne naloge – sistem razvrščanja, številke v kuhinji, iskanje oblik, merjenje časa, merjenje, geometrija z zoborebci, risanje grafov, na potovanju, tehtanje, čaranje s števili, družinske finance, športni rezultati, kuharski recepti.

Izobraževanje s pomočjo sodobne tehnologije (Vloga računalnikov in televizije pri učenju.)

Mnenja so tu različna:

■ predšolski otroci naj ne bi uporabljali računalnikov;

■ šolarjem pa je lahko v pomoč, če ga smiselno uporabljajo;

■ starši naj so z otrokom, kadar uporablja računalnik, naj omejijo čas in ga spodbujajo tudi k drugim vrstam igre.

Tudi glede televizije obstajajo različna gledanja. Televizijski programi so prepojeni z nasiljem, ubijajo domišljijo in spreminjajo ljudi v pasivne opazovalce.

■ Zato omejite čas, ki ga otrok prebije pred TV;

■ glejte televizijo skupaj z otrokom (postavljajte vprašanja, pogovarjajte se o oddaji);

■ poiščite kakovostne oddaje.

Četrty del te knjige se ukvarja s šolo, z ohranitvijo otrokove enkratnosti v šoli, z ocenami in alternativnim ocenjevanjem ter z nevarnostjo »nalepke«, ki jo dobi otrok v šoli.

Eda Velik,
vzgojiteljica
v Mladinskem domu

starši spodbujajo zanimanja in nagnjenja in tako omogočijo svojim otrokom, da bodo našli svoje mesto pod soncem.

V mladostnem obdobju pa je poudarek na čustvenem doživljanju. Razumeti moramo, da mladostnik nasprotuje staršem, saj tako oblikuje svojo osebnost. Starši naj bodo takrat taktni in potrpežljivi.

Kako naj otroku omogočimo, da se bo lahko izražal v zunanjem svetu?

■ Upoštevajte, da večina resničnega učenja poteka v okviru vsakdanjega življenja (učenje jezika, pogovor, igra, delo itd. predstavljajo vadbišče);

Zdravo družinsko življenje (pospešuje pozitivno samopodobo).

Negativni družinski vzorci blokirajo (strah matere, stalno popravljanje).

Nefunkcionalne (čustveni probl., alkohol, prepiri), tekmovalne (kariera, prezahtevnost) in socialno ogrožene družine zavirajo otrokovo naravno željo po učenju.

Dom in sorodniki so prva in najpomembnejša šola za življenje.

Praktični nasveti staršem razkrivajo, kako naj na domiselni način otroke poučijo o pismenosti, naravoslovju, jim

otrokove težnje po komuniciranju. Pisalne in bralne vaje naj so vtakane v vsakdanjik:

■ svojemu otroku redno berite;

■ izbirajte knjige, ki jih otrok sprejema z več čutili hkrati;

■ združite branje z drugimi dejavnostmi (del življenja);

■ poskrbite za obilico tiskane materiala (otroška revija);

■ otroka založite s pisali;

■ bodite zgled in si vsak dan vzemite čas za branje;

■ naj bo pisanje del vsakdanjega življenja (dopisovanje, dnevnik, sporočila);

■ zbirka besed, set šampiljk, podobe besed, najdena poezija, veliki narekovelec, grozdi besed, družinski časopis, pisanje

POSTANI TUDI TI PC-ARTIST!

Računalniški tečaj za začetnike

4 večeri po 2 uri od 19. do 21. ure.

Termini: 17., 19., 24. in 26. april 2001

Kraj: TAK/Dvojezična zvezna trgovska akademija, Celovec

Vodja tečaja: mag. Hanzi Pogelschek

Prispevek: ATS 1.050,-

Prijave do 13. 4. 2001

na: SGZ, tel.: 0463/50 88 02, fax: 50 88 02-4,

e-mail: office@sgz.at

Tečaj bo, če bo 8 prijavljenih.

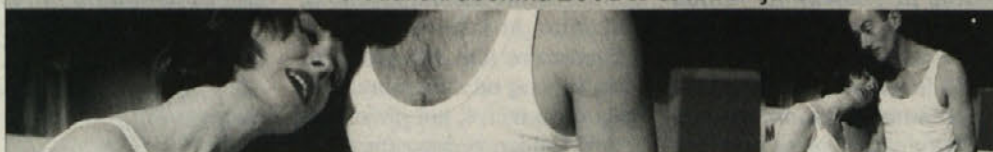
Pripeljete lahko tudi Vaše nemško govoreče prijatelje.

Skupen projekt SGZ & TAK!

V INFORMACIJO: Ta tečaj je predviden kot prvi v vrsti serije tečajev, s katerimi se obračamo na Slovence, ki živijo v Celovcu in okolici. Sodelovanje s TAK je izraz povezave med šolo in gospodarstvom.

Pogled dlje Gledališki abonma 2001 k & k Šentjanž

6 gledaliških predstav (Gostovanja MGL Ljubljana, SLG Celje, SSG Trst in SNG Drama Ljubljana) za 600,- /450,- za dijake in upokojece) ■ Število abonmajev omejeno – rezervacija oziroma nakup možen po telefonu štev. 0463/514300-22 ali po elektronski pošti kuk@slo.at ■

1. gostovanje »Prizori iz zakonskega življenja« 26. 4. 2001, ob 20. uri v k & k Šentjanž

Deželni glavar Haider je pred dnevi v pismu gospodinjstvu napovedal, da bo storil vse, da novih dvojezičnih krajevnih napisov ne bo. Kaj pravite k temu Vi, ki ste s pritožbo na ustavno sodišče dosegli pomemben premik v zadevi uradne dvojezičnosti?

Najprej se moramo zavedati, čigavo je to pismo. To ni pismo Haiderja kot navadnega člana stranke, ko bi lahko rekli: »Dobro, tu pač neki svobodnjak piše nekaj, kar je za to stranko običajno«, in bi spet prešli na dnevni red. Ne, to pismo je napisal deželni glavar. To je velika razlika, saj je deželni glavar tisti, ki mora skrbeti za izvedbo zakonov v deželi. On je po ustavi in po zakonu vrhovni izvršilni organ. Če zdaj deželni glavar čisto uradno reče, da bo storil vse, kar je v njegovi moči, da bo preprečil postavitev nadaljnjih dvojezičnih krajevnih napisov, potem se enostavno postavi proti veljavnemu ustavnemu zakonu. Lahko bi celo rekli, da se postavi izven ustavnega loka ali pa da je to na meji, če že ne celo preseganje dovoljenih meja uradnega položaja.

Vsak politik ima pravico, da predlaga spremembo zakonov, dopolnila in podobno. Ampak ravno tega Haider ne pravi in tudi ne more povedati, da je treba zakone o dvojezični topografiji spremeniti, ker se državne pogodbe pač ne da tako enostavno spreminjati. Državna pogodba iz leta 1955 je temeljni dokument naše države in on tudi točno ve, da je ne bo mogel spremeniti. Čisto enostavno pa pove, da bo določila državne pogodbe ignoriral. To je nekaj, kar enostavno presega meje dovoljenega. In gotovo se tudi naša politika premalo zaveda, da je velika razlika, če neki poslanec svobodnjaške stranke nekaj pove ali pa če to nekdo pravi v funkciji deželnega glavarja.

Kakšne možnosti ima država, da ga prime za besedo, da mu postavi meje?

Možnosti ima država veliko, vendar se bojim, da nobene od njih ne bo uporabila, kajti ista država je že do zdaj, skozi desetletja, gledala, kako se ta stvar ne ureja.

A vsaj mi sami bi morali javnosti ustrezno povedati, da se tukaj nekdo dejansko postavlja izven veljavnega pravnega reda.

Kaj to pomeni za prihodnost? Ali bomo še naprej morali klicati ustavno sodišče na plan? Ali pa naj kar sami začnemo postavljati dvojezične napise?

Sami tabel ne moremo postavljati, ker nimamo pristojnosti, kompetence. Ponovno do ustavnega sodišča ni treba, ker smo tam tudi glede dvojezičnih krajevnih napisov že vložili pri-

MAG. RUDI VOUK, ODVETNIK IN NARODNOPOLITIČNI DELAVEC:

Treba nam je več samozavesti

Meseca decembra 2000 je ustavno sodišče razsodilo, da je 25-odstotna klavzula Zakona o narodnostnih skupnostih protiustavna. S tem pa je bistveno razširilo veljavnostna določila o uradni dvojezičnosti. Pritožbo na ustavno sodišče je vložil mag. Rudi Vouk. Pred dnevi pa je koroški deželni glavar Haider v javnem pismu napovedal upor proti postavitvi dvojezičnih tabel. Z mag. Rudijem Voukom se je pogovarjal Franc Wakounig

tožbo zaradi Škocjana in pričakujemo, da bo odločitev znana v doglednem času.

Razlika je še večja, ker večinska politika trdi, da je z dvojezičnimi napisi vse urejeno, koroški deželni zbor je leta 1997 celo sklenil, da je člen 7 Avstrijske državne pogodbe uresničen. Medtem smo dobili novo odločbo ustavnega sodišča in je jasno, da člen 7 ni uresničen. Vsak ustavni pravnik, ki je do zdaj karkoli povedal o odločbi ustavnega sodišča, je tudi rekel, da je s tem jasno, da je 25-odstotna klavzula zakona o narodnostnih skupnostih protiustavna, nevzdržna. Samo ustavni pravnik Haider tega noče vzeti na znanje, čeprav tudi on to zelo dobro ve, da je tako.

Od decembra lani imamo judikaturu, ki jasno pravi, da je 25-odstotna klavzula protiustavna in vsaj od decembra 2000 naprej so izjave, kot jih je sedaj storil Haider, nedopustne. To je ignoriranje pravnega reda.

To pa je tisto, kar me tako razburja: najprej ta predrznost, drugič pa naša mlačnost. Mi sami očitno še nismo prav dojele, kaj se je tu zgodilo.

Pri realizaciji osnovnih pravic, ki so nam zajamčene, ne more biti dialoga. Te mora država uresničiti in pika.

Kako naj bi na vse to reagirali koroški Slovenci? Ali pa smo že tako daleč, da česar takšnega nismo več zmožni?

To je vprašanje naše samozavesti. Vedeti moramo namreč, da sklicevanje na pravno državo še ni politika. Če bi bilo samo to, potem naših političnih organizacij sploh ne bi potrebovali. Zadostovali bi dva, trije odvetniki, ki bi napisali par pritožb in vsa stvar bi bila rešena. Politika je seveda dosti več. In tu bi si prav želel bolj ofenzivnega nastopanja. Prvič: da se skuša javnosti dopovedati, da tukaj nekdo, Haider, agira izven pravnega sistema in da ne zahtevamo samo uveljavitve pravne države. Mi bi morali zahtevati primerno odškodnino v kakršnikoli obliki za to, da te pravne države več kot 45 let niso upoštevali. Če bi mi od leta 1955 naprej po celem

dvojezičnem ozemlju imeli slovenščino kot uradni jezik, če bi imeli dvojezične napise in tako naprej, potem sem globoko prepričan, da bi etnična podoba dežele bila bistveno boljša za koroške Slovence. Država je navzven dajala signale, ki so pospeševali asimilacijo.

Kako naj strešni organizaciji reagirata na to pismo deželnega glavarja?

Samo s kako izjavo ničesar ne bomo premaknili. Saj smo že videli, da deželni glavar Haider in klubski vodja svobodnjakov v deželnem zboru Strutz skušata spet zabiti klin med koroške Slovence, jih razdvojiti in deliti na ekstremiste, ki zahtevajo dvojezične napise, in na pridne, ki so pripravljeni »za dialog«. Že mislim, da bi obe organizaciji morali jasno povedati, da se koroški Slovenci v tem vprašanju ne bomo pustili razdvojiti, da smo enotni. In da nikogar ni med nami, ki bi se bil pripravljen odpovedati pravici po dvojezičnih napisih, če bi v zameno dobili nekaj drugega.

Mislím, da bosta organizaciji primerno reagirali, ker sta obe prav zaradi prvih mlačnih odgovorov interno čuli, da ljudje pričakujejo odločno zastopstvo.

Pismo deželnega glavarja dopušča domnevo, da so sedaj, lepo ena za drugo, dejansko manjšine na udaru. Najprej so bili na vrsti Judje, ko je napadel predsednika izraelitske verske skupnosti dr. Ariela Muzicanta, zdaj pa smo s tem pismom na vrsti koroški Slovenci. In namesto da bi se takoj solidarizirali z Judi, smo molčali. Ali ne bo treba spet postaviti na noge vseavstrijsko manjšinsko solidarnost?

Manjšinska solidarnost seveda živi. Mi smo v dokaj težkem položaju, kako drugim v državi povedati, da smo prisiljeni pogovarjati se s Haiderjem, ker je pač deželni glavar. Morda je nastal vtis pajdašenja, čeprav pajdašenja ni bilo. Mi smo resen pogovorni partner, če pa nastane vtis in občutek, da nas nekdo skuša samo zavajati in tako pridobivati na času, potem tudi takih pogovorov ne namestavamo več naprej voditi.

Pri napadih na Ariela Muzicanta vsi Slovenci niso molčali. SPZ na primer je podala zelo pozitivno izjavo, seveda pa bi bilo pametno in pošteno, če bi se tudi drugi javno solidarizirali. Morda dejansko nastaja občutek, da smo preveč zagledani v lastne probleme in ne vidimo težav drugih, morda so se nekateri preveč bali, da bi kritične besede na račun Haiderja škodovala nekemu dialogu.

Torej se bomo morali še obnačati na ustavno sodišče?

Po pravni poti nam preostane ustavno sodišče, politično pa nam preostane dosti več, predvsem več samozavesti.

Hvala za pogovor!

Liebe Kärntnerinnen, liebe Kärntner!

Der Verfassungsgerichtshof hat die geltende Amtssprachenverordnung aufgehoben. Ursache war ein Konflikt zwischen dem Eberndorfer Bürgermeister und Vertretern der Volksgruppe. Im Falle einer rechtzeitigen Bereinigung des Konfliktes durch den Bürgermeister hätte sich Südkärnten die Aufhebung der Amtssprachenregelung erspart. Jetzt müssen die Gemeinden im Bezirk Völkermarkt zweisprachige Eingaben entgegennehmen und zweisprachige Verfahren führen.

Als Landeshauptmann halte ich es aber nicht für notwendig, in den Gemeinden des Bezirkes Völkermarkt zusätzlich zweisprachige Mitarbeiter einzustellen. Ich habe mich daher dafür eingesetzt, dass das Land den Gemeinden für solche Fälle einen mobilen Dolmetscherdienst anbietet. Das ist auch völkerrechtskonform.

Aus dem Erkenntnis des Verfassungsgerichtshofes kann auch nicht eine Änderung der Ortstafelregelung abgeleitet werden. Die derzeitige Ortstafelregelung ist ausreichend und wurde von der Bevölkerung, sowohl von Mehrheit wie auch von Minderheit, akzeptiert. Im Interesse einer friedlichen Entwicklung sollte daher an der geltenden Regelung nicht gerüttelt werden.

Als Landeshauptmann werde ich alles in meiner Macht Stehende tun, um eine Ausweitung der Ortstafelregelung zu verhindern. Denn eine solche Diskussion würde nur zu einer Verschärfung des politischen Klimas im Unterland führen. Daran kann niemand ein Interesse haben. Die Zukunft der Volksgruppe hängt jedenfalls nicht von einer größeren Anzahl an Ortstafeln ab.

Die Landesregierung hat bisher schwierige Fragen, wie die Neuregelung der Minderheitenschulen, im Konsens bewältigt. Das werden wir auch in Zukunft tun. Im Klima des Dialoges lösen wir auch die Probleme der Volksgruppe.

Ich ersuche auch Sie, liebe Kärntnerinnen und Kärntner, diesen besonnenen Weg zu unterstützen.

Mit freundlichen Grüßen

W. Wakounig

Faksimile pisma, ki ga je Haider poslal gospodinjstvu

LUDVIK MALLE, PO DOMAČE JAKOP NA ZVRHNJEM KOTU

Med prvimi, ki so se postavili nacizmu po robu

Bila je cvetna nedelja, 6. aprila 1941, ko je nacistična Nemčija brez vojne napovedi napadla takratno kraljevino Jugoslavijo. Napad so nacisti dolgo pripravljali. Med glavnimi organizatorji oziroma akterji so bili prav bivši avstrijski oficirji, ki so po marcu 1938 zaprile novemu režimu (na primer general Löhr).

Ta dan ni samo v svetovni zgodovini, ampak tudi v zgodovini koroških Slovencev velika prelomnica. Kajti z napadom na Jugoslavijo so padle zadnje ovire za dokončno uničenje slovenskega življa na Koroškem. Po Vinku Poljancu, ki so ga nacisti zaprli že takoj po okupaciji Avstrije in ki je že poleti leta 1938 umrl za posledicami mučenja v celovškem gestapovskem zaporu, so bili tudi takrat tarča nasilja najprej slovenski duhovniki. Večino so oblastniki pregnali s far, dobili so tako imenovani »gauverweis«, nekatere pa so takoj odposlali v koncentracijska taborišča. Na slovensko politično, kulturno in gospodarsko področje, kolikor ga je na Koroškem še preostalo po njihovem prevzemu oblasti, so nacisti posegli z vso nasilnostjo in so vse prepovedali, razlastili in skušali dokončno uničiti. Zdaj, ko se ni bilo treba več ozirati na Jugoslavijo, so mislili, da je prosta pot za njihove rasistične, imperialistične in oblastniške načrte.

Grozote na Poljskem

Leta 1941 je že tretje leto trajala svetovna vojna. Pričela se je z napadom na Poljsko leta 1938. Nacistična Nemčija se je na ta napad dobro pripravila in z »blitzkriegom« presenetila ves svet. Vpoklic pod orožje je dosegel tudi slovenske fante na Koroškem, med njimi Ludvika Maleja, po domače Jakopovega na Zvrhnjem Kotu. Kot nemški vojak je moral pomagati pogaziti Poljsko. »Grozote, ki jih je

zagrešila nemška vojska in sem jih videl na lastne oči, so bile nepopisne. Cele vasi so požgali, prebivalstvo po zmetali v goreče lesene hiše«.

V njem ko da se je nekaj zalomilo, a odločitev za dezerterstvo še ni dozorela. Leta 1939 so njegovo enoto napotili na zahodna bojišča. To je za Ludvika Maleja bil trenutek odločitve za upor proti tiraniji. Zaprošil je za dopust, ker mu je

delal v rudniku. Iz Užic je navezal stike z bratoma Feliksom in Pavlom ter z drugimi Selani ter Obirčani, ki so živeli v Ljubljani. Ta koroška družina, poleg bratov Feliksa, ki je v začetku leta 1942 padel pri Tržiču, in Pavla, prav tako partizan, so tam bili še Užnikovi bratje Janko, Peter in Folt Olip ter Janez Gruden, je deloma že takoj po okupaciji Avstrije zbežala pred hitlerijo v Jugosla-

lijanske in nemške vrste proti Kamniku.

Tudi tokrat so se čez Žerjavovo planino vrnili v zavetje domače vasi in njenih zaselkov. Skrivali so se pri kmetih, paziti pa so se morali predvsem gozdarja Fr. (ime uredništvu znano), ki je stalno stikal in vohunil za ljudmi. Po prebegu v Jugoslavijo so oblasti Ludvika Maleja in ostale ubežnike dalj časa iskale in zato so zdaj morali biti še bolj oprezní. Po nekaj tednih sta se Feliks in Ludvik vrnili nazaj v Slovenijo, kjer sta navezala stike s porajajočim se partizanskim gibanjem, brat Pavel pa je ostal doma.

Kurir osvobodilnega gibanja

Kot partizan je Ludvik Male v glavnem deloval na področju Karavank, pot ga je zanesla vse v Ziljsko dolino. Dalj časa je bil v minerskem vodu in sodeloval pri zrušenju mosta čez Šum pod Sopotnico. S to akcijo so partizani za dalj časa prekinili cestno povezavo med Celovcem in Ljubljano preko Ljubelja. Ta cesta je za Nemce bila strateško izredno pomembna.

Dalj časa je Ludvik Male kot kurir skrbel za nemoteno in stalno vez med partizanskimi enotami in štabom na obeh straneh Karavank. Povsod je imel svoje ljudi, ki so ga redno zalagali z važnimi informacijami o akcijah, načrtih in premikih sovražnika. Na Doleh pri Borovljah je bila ena najbolj zanesljivih javk.

Dobro pa se še spominja borbe pri koči Berta z rusko enoto, ki je kolaborirala z Nemci.

Konec vojne je Ludvik dočkal v Borovljah. V neizbrisnem spominu so mu ostali boji pri dravskem mostu. Nemci in njihovi pomagači, med njimi domobranci in ustaši, so srdito branili most, ki je bil njihov zadnji izhod iz partizanskega obroča. V teh bojih je padlo mnogo partizanov, zaradi nemškega obstreljevanja pa so začele Borovlje goreti.

Tihotapski posel

Vso vojno je Ludvik Male prestal brez večje praske, a na koncu je zaradi strele v nogo le moral v lazaret.

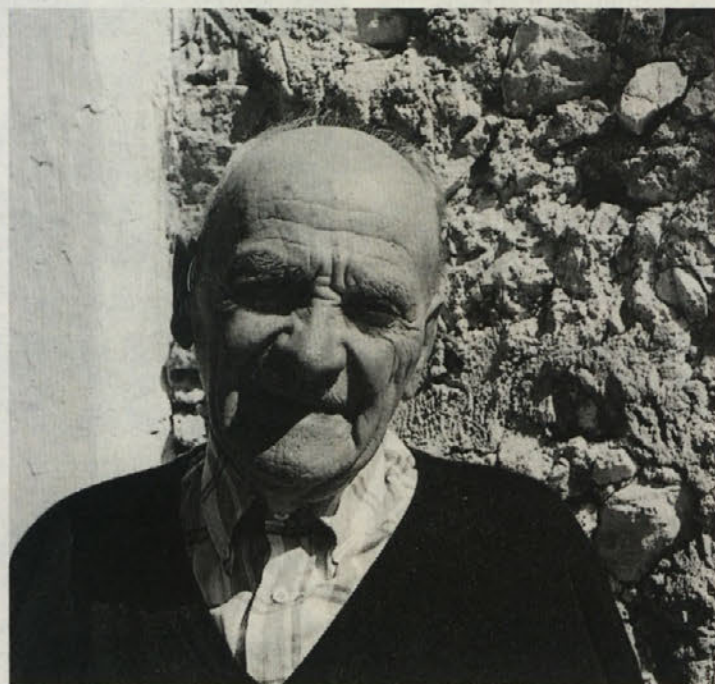
Tudi sicer je Ludvik Male mnogo doživel. Za časa svetovne gospodarske krize v tridesetih letih, ko ni bilo dela, si je denar služil s kontrabando, to je s »švercem« čez mejo. Tja v Jugoslavijo so fantje nosili kresilne kamenčke, vžigalnike in saharin, nazaj pa so prinesli cigarete, meso, alkohol in kavo. Posel je bil nevaren, a zelo donosen. Kot svojčas biriči na Krpana so tudi zdaj cariniki čakali na selske tihotapce, ki pa so skoraj zmeraj odnesli zdravo kožo in celo kontrabando. Z eno kontrabando je prinesel čez mejo 300 cigaret, ki jih je potem po kosih za 1 šiling prodal v Celovcu. To je bil že kar lep zaslužek. Za izkupiček za saharin pa si pred vojno lahko kupil novo obleko.

Ludvik Male je bil eden od tistih koroških rodoljubov, ki svoje pokončnosti ni nosil na jeziku, ampak jo je živel. Neustrašeno in odločno se je zoperstavil in uprl nacistični ideologiji, njenemu nasilju in nadutosti nemškega oz. germanskega nadčloveka. »Nikdar se nisem bal Nemcev. Njihovo nasilje, pregon slovenskih družin aprila 1942, predvsem pa krvava rihta nad Selani in Obirčani aprila 1943 ter kaceti na Ljubelju so le krepili mojo in našo upornost ter odločnost, da razbijemo to barbarstvo in osvobodimo svoj in druge narode«.

Tako je dejal, ko mi je kazal, kje je na šmiklavževo leta 1939 na Žerjavovi planini prestopil mejo in ubežal nemški vojski. To je bil začetek njegove partizansčine.

Za svoj prispevek k zmagi nad nacifašizmom in k osvoboditvi Avstrije je Ludvik Male prejel državna priznanja Avstrije in Jugoslavije.

Franc Wakounig

Ludvik Male

Foto: kk

brat Janko kot zmenjeno pisal, da je mati hudo zbolela. Ves dopust je preživel doma.

Ko je bilo dopusta konec se Ludvik Male ni več vrnil v nemško vojsko, ampak je ušel v Jugoslavijo. Prav na šmiklavževo, 6. decembra 1939, je na Žerjavovi planini prestopil državno mejo. Na oni strani se je javil jugoslovanskim oblastem, ki so ga najprej vtaknile v ljubljanski zapor. Dva meseca je skupaj z Jožkom Šorlijem, ki je pozneje padel kot partizan, bil v isti celici.

Rudar v Užicah

Potem je Ludvik Male bil predstavljen v Užice v Srbiji, kjer je

vijo. Zdaj so mu pisali, naj se čim prej vrne v Ljubljano, ker grozi nevarnost nemškega napada na Jugoslavijo (»Pridi takoj, ker Nemec bo sem porinil«).

Ludvik Male je sredi marca 1941 dejansko prišel v Ljubljano, kjer je doživel napad fašistične Italije, nacistične Nemčije in Hortyjeve Madžarske in Bolgarije na kraljevino Jugoslavijo.

Nazaj v zavetje Karavank

Še na dan napada, ko so italijanske enote že zasedale Ljubljano, so Selani zapustili slovensko prestolnico in se po skritih poteh prebijali skozi ita-

PLANINSTVO

Vendarle premik

Ponemčevalci gorskih ledinskih in krajevnih imen so v preteklosti ustvarili mnogo nesmiselnih prevodov v nemščino in tako pokazali malomaren in nestrokovno odnos do tega resnega krajevisnega gradiva. Med temi nesmisli, s katerimi smo se že večkrat ukvarjali v našem domačem tisku, naj še posebej omenim dva, in sicer za gorski imeni Svinška planina/Sauvalpe in Peč/Ofen (1509 m) v Karavankah. Pri obeh se že kaže uvidevnost storjenih napak in se jih popravlja.

Svinška planina/Sauvalpe je dobila ime po svinčevi rudi, ki so jo nekoč kopali na tem ob-

močju, in ne po svinjah, kot to razlaga nemški prevod Sauvalpe. Javnost danes vedno bolj uvideva nesmiselnost imena Sauvalpe, tako da se vedno bolj uveljavlja pravilen nemški prevod – Bleialpe. To ime sem našel tudi zapisano v cerkveni kroniki gorskega zaselka Grečice/Gretschitz na Svinški planini, kjer kronist ugotavlja, da je za Svinško planino pravilno ime Bleialpe. Podobno v povezavi s svinjo, v tem primeru sicer z merjascem, se je zgodilo tudi s krajem Svinec pod Svinško planino, ki so mu dali ime Eberstein. Zataknilo se je tudi pri imenu Peč/Ofen, ker so enostavno iz nemško-slovenske-

ga besednjaka prevzeli ime Ofen (peč za kurjenje) in tako napačno spremenili pomen besede, ki v našem koroškem narečju in pa tudi v Sloveniji pomeni skalo, steno, pečevje ... Še dobro, da niso znani Arihovi peči dali ime Arichofen. Gorsko ime Ofen je torej velik nesmisel, verjetno zaradi tega v Karavankah vedno bolj tone v pozabo in ga nadomestuje ime Dreiländerecke. Tudi planinski koči na tem območju so dali ime Dreiländer Hütte in ne Ofenhütte, kar bi res čudno zvenelo. Krčevito pa se Ofna še poslužujejo na Svinški planini in Golici/Koralpe z imeni G. Sauofen, Kl. Sauofen, Bär-

ofen, Forstofen, Großofen, Sopotnigofen ... Tudi znani avstrijski znanstvenik na področju krajevnega imenoslovja v svoji knjigi »Ortsnamen von Kärnten« meni, da gre pri imenu Zapotnikova peč/Sapotnigofen za »südseitige Felswand oberhalb des Sapotnig« torej po tej razlagi za Sapotnigwand, po drugi strani pa spet razlaga, da so skale na južnem temenu Svinške planine »südseitig gelegene Felshänge die Ofen genannt werden, weil sie in der pralen Sonnehitze ähnlich wie Stubenöfen heiß werden«, torej dve različni razlagi za isto besedo Ofen. Pa čeprav je v nemški planinski literaturi že

Franz Pehr, na prošnjo Alpenvereinsgaua »Karawanken« v Mitteilungen des DÖAV, letnik 1909, med drugim nemški javnosti že zdavnaj pojasnil, da gre pri besedi peč za skalo, steno ..., se je dr. Kranzmayer lovil med obema pomenoma, kaj pomeni beseda peč nemško.

Upravičeno se sprašujemo, zakaj nam še kar naprej vsiljujejo napačne prevode. Priznati napako res ni greh. Hvaležni naj so nam planincem, ki se še ukvarjamo s to stvarjo, da pomagamo popravljati nesmisle, da ne bodo venomer tarča upravičene kritike.

U. L.

Foto: Štukelj

DAN DOMAČIH JEDIL Knaberlnove kulinarične mojstrovine

Po utečeni šegi se je tudi letošnja Rožanska kulturna vigred, to je nekdanji Rožanski izobraževalni teden (RIT) končala s kulinariko. Pavli Seher s sodelavkami in sodelavci je v nedeljo, 8. aprila 2001,

vabil na DAN DOMAČIH JEDIL v gostilno pri Knaberlnu v Velinji vasi. Obisk, ali bolje rečeno naval gostov je dokazal, da dober glas seže v deveto vas. Kdor mize ni že vnaprej rezerviral, je moral kar dolgo čakati, preden je lahko užival ob velinjski čisavi župi ali napolnjeni telečji pečenki s krompirjem, ob sirnatih in kvočnih krapih in drugih dobrotah. Domača kuhinja je po geslu »dobro in zadosti« zadovoljila vse okuse.

ZILJSKA BISTRICA

Rumeno-modre kompozicije in miniature

Kljub kritičnosti do družbe in v prvi vrsti do samega sebe umetnik samouk Franz Brandl iz Pliberka v svojih delih nikoli ne zapušča slikovno poetičnega prostora. Z veliko vnemo in zavzetostjo za stvar, njegove perorisbe s čnim tušem so narejene z veliko akribijo in so prepletene z arhitektonskimi elementi. Kot tehnik si je to prisvojil v dolgem poklicnem življenju. Njegove najnovejše kompozicije z rumeno-modrimi akrilnimi barvami na platno posredujejo harmonijo, ritmiko in ravnovesje. Slike izpovejo bistvo – ne samo o umetniškem vsakokratnem duševnem stanju, temveč splošno in eksistenčno. Brandlova dela izražajo tudi njegov preprost in ravnodušen pogled na svet in družbo.

Razstava v Uničevi hiši (Pepca in Ludvik Druml) na Ziljski Bistrici je na ogled do binkošti. Za obisk razstave se lahko dogovorite po telefonu (0 42 56/35 23). M. Š.

Franz Brandl in Pepca Druml

Foto: Štukelj

IGRALCI IZ HORJULA V GOSTEH

Mrka črna komedija v Vogrčah in Selah

Franci Končan, režiserski zimzelen na koroških odrih, je konec preteklega tedna pokazal, česa vse se loteva na odru domačega Horjula, vasice blizu bele Ljubljane. V soboto in nedeljo je igralska skupina horjulskega prosvetnega društva gostovala v Vogrčah in Selah s črno komedijo »Lepotna kraljica Leenana«.

Ircev, pri njih se odvija ta igra, se drži glas, da so hecni kot trugva in trmasti kot zid. (Samo kloh, škrti, menda niso, ker to so Škoti). Omenjena predstava je res ustrezala navedeni oceni, ki seveda temelji na tradicionalnih klišejih, ki jih igra ne spodbija.

»Lepotna kraljica Leenana« je bila nedvomno ena najboljših črnih komedij, kar smo jih zadnja leta gledali na Koroškem. Dogajanje se suče okoli matere in hčerke, ki se utapljata v odnosih, namočenih v medsebojnem sovraštvu. Druga drugi ne privošči ne žarka ljubezni ne žlice močnika, druga drugi prizadajata rane na telesu in duši – in vendarle druga brez druge ne moreta, obe pa ne ven iz začaranega hudičevega kroga. Ko hčeri v osebi sosedovega fanta končno zasveti žarek upanja, to je odhod v tujino, kjer ne bo več pod coklo matere, ji ta prekriža vse načrte. Grebeljca, takšna za pet funtov, je orodje njunega nasilnega dokončnega obračuna. Predstava je živela od silne napetosti, ki so jo štirje igralci znali mojstrsko splesti in vanjo potegniti občinstvo. Beseda in molk, gib in senca so se prepletli v dogajanje, ki je bilo zaobjeto v »verzlu« na steni: »Ko bi bil že pol ure v nebesih, preden bo hudič izvedel, da te je pobralo.« k. c.

So ju pobrali: hlad, cinizem, masohizem, sovražstvo

SNEGULJČICA IN SVETOVNI PRVAKI

Plesna šola Mojce Horvat

V šentprimškem kulturnem domu so minulo cvetno nedeljo, 8. aprila 2001, bili v gosteh svetovni prvaki. Na povabilo Slovenske prosvetne zveze in krajevnega društva SPD »Danica« je s predstavo »Sneguljčica« gostovala mladinska skupina plesne šole Mojce Horvat iz Ljubljane. Kakor ostali dve skupini šole je tudi mladinska skupina svetovni prvak v izraznem plesu. Mlade plesalke in plesalci so naslov in sloves svetovnega prvaka v vsakem oziru potrdili in utrdili, saj so v pisani igri natančno kot švicarska ura in živahno ter razposajeno kot veter drveli in vihrali po odru, prastaro vsebino pravljice pa so posrečeno in zelo domiselno z nekaj prijemi znali prenesti v sodobnost. Vse to predstavo

Coprnica Sneguljčice ni mogla ugonobiti

dela privlačno in aktualno, ne da bi zategadelj bili potrebni veliki vsebinski rezi ali skoki.

»Sneguljčica« je na prvi pogled morda res bolj namenjena otrokom in mladini, kar je tudi

v Šentprimozu potrdil številni obisk mlajše publike. Predstava pa je navdušila tudi starejše semestre, ki niso zamudili nastopa plešočih svetovnih prvakov iz Slovenije.

MePZ »Srce« je navdušil publiko v Globasnici

Foto: Štukelj

GLOBASNICA

Lep vigredni koncertni večer

V globaški ljudski šoli je bil preteklo soboto v okviru letošnjega Globaškega kulturnega tedna živahen vigredni koncert, katerega so oblikovali poleg domačega mešanega pevskega zbora »Peca« (zborovodja Dominik Hudl) še MePZ »Srce« iz Dobrle vasi (voditelj Peter Grilitz) in glasbena skupina »VOX« pod vodstvom Traudi Katz-Lipuš.

Zborovski večer v nabito polni avli ljudske šole je obsegal domačo, ljudsko, narodno in mednarodno zborovsko literaturo. Zelo pisana, kot pač vigred sama, je bila zunanja podoba pevcev in pevk iz Dobrle vasi. Zelo pomlajeni zbor s šaljivim vodjem Petrom Grillitzem in razgibano instrumentalno spremljavo deklet je prijetno razveselil publiko. Višek koncertne noči pa je bilo lahko in igrivo prepevanje skupine »VOX«, ki je navdušila občinstvo s Prešernovimi pesmimi v jazz stilu. M. Š.

TEATR TROTAMORA SPD »ROŽ« V ŠENTJAKOBU

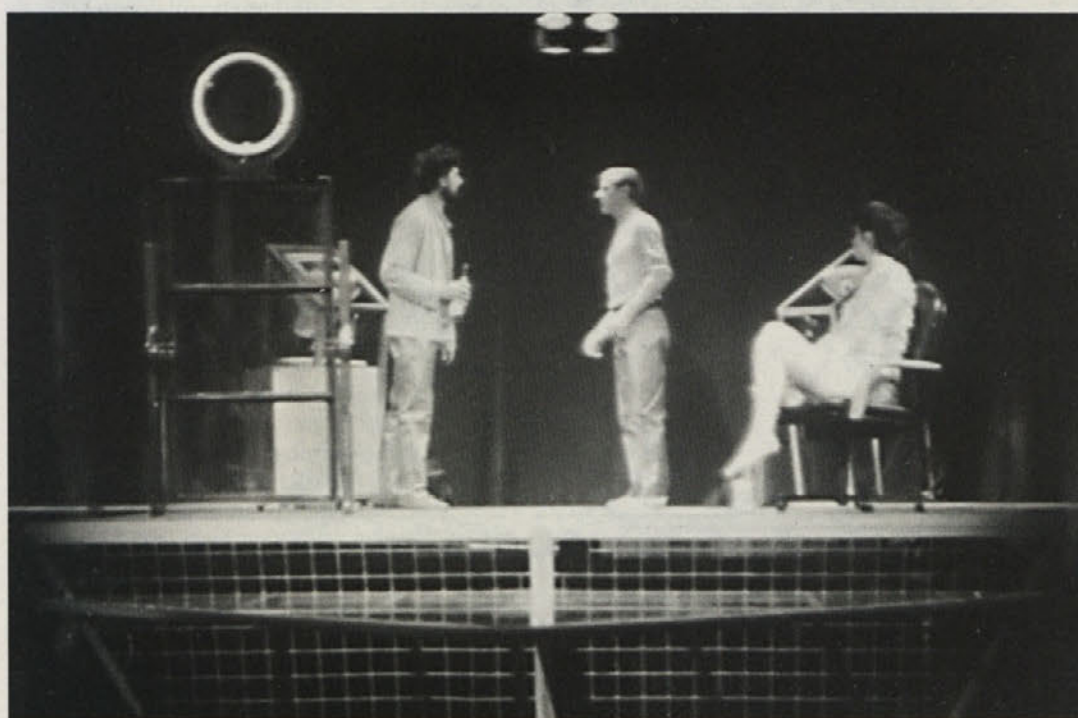
Solaris presegel gledališko klasiko

Če bi Marjan Štikar pred deseti leti postavil na oder premiero minulega tedna, Solaris, bi najbrž marsikdo rekel, da je to utopija, ki je ne potrebujemo. Morda kdo tako meni še danes. Toda roman Stanislaw Lema, poljskega pisatelja, znanstvenika fantastičnih vizij, je star natančno štirideset let. Tisto, kar je bilo tedaj še zgolj vizionarstvo, je danes stvarnost, s katero se srečujemo vsak dan, ki nas nekako prehitava, nas potiska v negotovost in nelagodnost, da komaj zaje-mamo sapo. Ovca Dolly – kdo bi si lahko predstavljal, da bodo že v 20. stoletju klonirali žival in dobili povsem enako dvojčico. Svetu je zaprlo sapo. Kljub vsemu nasprotovanju bo nekdo nas-krivaj kloniral tudi človeka. Najbrž. Pa ne samo genska tehnologija! Kaj pa medmrežje, preko katerega smo v vsakem trenutku povezani z vsem svetom. Pa vesoljska tehnika, nastajanje vesoljskih postaj s človeškimi posadkami itd. itd.

» ... fenomeni in problemi, za katere smo mislili, da so za svetlobna leta oddaljeni od nas nekje v vesolju, so naenkrat pri nas, na Zemlji. Samo počakati moramo – in beseda bo meso postala«, je zapisano v gledališkem listu.

Znanost prehitava; kar je bilo nekoč le znanstvena fantastika, vizionarstvo, postaja danes resničnost. Človek kot kulturno bitje pa mnogokrat caplja za njo. V glasbi se dogajajo revolucionarne spremembe, elektronska glasba se je že zdavnaj uveljavila, likovniki iščejo nove izraze, avdiovizualne aplikacije, prav tako film z izrabo komputerske animacije. Nekaj primerov je tudi v gledališki umetnosti, vendar je prav ta najbolj trdovratna na klasičnih pozicijah.

Štikar pravi, da je gledališče stalno iskanje. Tokrat je našel. Modernega Julesa Verneja, Stanislaw Lema, je prevedel, ga

Srečanje Harey s Kris Kelvinom

Foto: Hanzi Weiss

dramatiziral, in ga postavil na šentjakijski oder. Kot prvi v slovenski jezik, kot prvo njegovo dramatizacijo znanstveno-fantastičnega romana Solaris. Svetovna praizvedba torej.

Pa ne le to. Predstava je tudi zarez v slovenskem gledališču, vsaj pri nas na Koroškem. Z njo je ujel zastajajoči korak, nadomestil zaostanek, ki ga pogojuje nekaka konzervativnost, strah

pred novim, preveliko spoštovanje mnenja gledalcev, ki najraje gledajo dorečene predstave.

Naj bo kakorkoli, naj iz tekstovnega, dramaturškega, scenografskega, igralskega in še kakšnega vidika, predvsem spremljevalno tehničnega, predstavo ocenimo tako ali drugače, zgodila se je in umakniti je ne moremo. Korak v sodobnost, brez katere ne bomo mogli!

Na vesoljski raziskovalni postaji

No, in za kaj gre?

Znanstvenika Krisa Kelvina poslano na planet Solaris, ki je nekakšna neoblikovana zdrizasta gmeta, da vidi, kaj počnejo tovariši, ki planet raziskujejo iz vesoljske postaje. Osebe je v hudem stanju. Kelvin se tam sreča s svojo Harey, ki je že deset let mrtva. Je klonirana, bi se človek vprašal, ali je to udejanjenje Einsteinove relativnostne teorije. Kris spozna, da je žrtev in storilec raziskave, eksperimenta, iz katerega ne more. Sprašuje se po vzrokih, a mu Snaut, stalni član posadke, suhoparno odgovori, da vprašanje znanosti ni zakaj, ampak, kako se kaj zgodi.

Velike so dileme človeka ob poskusih njegovega razčlovečenja, velike so dileme ob spreminjanju njegove emocionalne osebnosti v znanstveni robot. In Lemova in tudi Štikrova izpoved se glasi: Ne potrebujemo novih galaksij, potrebujemo ogledala! Marsikaj bo bilo mogoče še reči o izpovednosti

predstave, marsikaj je skritega v njeni filozofiji. Toda še tri predstave so pred nami, in gledalci naj o tem presoajo sami.

Igralsko je predstava narejena odlično. Marjan Štikar (Kelvin) in Marko Ferm (Snaut) sta nekoliko filozofsko in jezikovno dvignjena nad ostalimi, Martina Kanzian kot Harey Kelvina lepo dopolnjuje v svojem posmrtnem življenju, Mirko Lepuschitz v vlogi Sartoriusa igra pravega brezosebnega znanstvenika, govorečo vlogo ima še Janko Zwitter (Gibarian) ostale tri vloge, ki pa pomembno dopolnjujejo izpovednost predstave, pa so v vlogi gostov odigrali mali Sebastian Spitzer, Toni Isop in Hanca Pörsch. Simultano so v nemški jezik prevajali Francej Spitzer, Karin Spitzer-Simonitsch, Ferdinand Hafner in Jožef Spitzer.

Dramaturginja in asistentka režije je Laura Ippen. Prav pri dramaturgiji se je v zadnji tretjini nekaj zalomilo, saj je predstava naekrat nekoliko padla in ne bi bilo prav nič škoda, če bi nekaj monologov izpustili.

Scenarija po zamisli Tonija Reichmanna nas je ponesla v svet vesolja, dopolnila pa sta ga še Miha Dolinšek z lučjo, videom in tehnično realizacijo in Rudi Melcher z računalniško animacijo. Glasbo sta ustvarila Jožef Sticker in Ludvig Heili, glas pa je posodila Rozka Tratar. Pri govoru je igralcem svetloval Tomaž Grubenšek. Vesoljske kostume je izrisala Elena Fajt-Velikonja, izdelala pa Nada Sawadogo. V prvi in zadnji pomoči je sodeloval še Yifi-Martin Zwitter. Predstavo je kot projekt gmotno podprla Slovenska prosvetna zveza.

V farni dvorani v Šentjaku so še tri ponovitve Solarisa, in sicer v petek, 20. aprila, v soboto, 21., obakrat ob 20. uri in v nedeljo, 22. aprila, ob 14.30. Ne zamudite jih! **Jože Rovšek**

RAZSTAVA »MAMLIJO«

Kritično o odnosu med gledalcem in podobo

Pred dnevi so v Mednarodnem grafičnem likovnem centru v Ljubljani odprli razstavo z naslovom »Mamljivo«. Na ogled so privlačne, že na prvi pogled mamljive slike osmih slovenskih umetnikov, ki iščejo navdih v podobah sodobnega vizualnega sveta, ki nas obdajajo in so postale povsem samoumeven del našega vsakdanjega življenja.

Vse med seboj različne umetnike druži to, da so se v javnosti uveljavili šele v zadnjih letih in želja, da bi s prenosom množičnih podob iz njihovega primarnega sveta v svet umetnosti, pomagali gledalcem prepoznavati mehanizme, s katerimi jih te podobe »omamljajo«. Elementi

odnosa med množičnimi popularnimi podobami, za katerimi stoji ideologija kapitala in politike ter gledalci, so namreč prefinjeno preračunani zgolj na učinek. Galerijski prostor, namenjen umetniškemu užitku, ta odnos razgradi in učinek razgali.

Po mnenju Katarine K. Toman se slike ne smejo odreči privlačnosti. S svojim načinom slikanja, ki spominja na nedeljskega umetnika, ki prerisuje s fotografij, napeljuje na razlikovanje med elitno in množično umetnostjo, katerih produkti so danes le del nepregledne množice vsakdanjih predmetov. Oljne slike Mihe Štruklja posnemajo značilnosti elektronske slike, saj televizijske posnetke bombardiranja in drugih vrst

nasilja spreminja v klasično sliko. Njegov namen je, da bi slika postala neke vrste apel, ob katerem bi se ljudje vsaj za hip zamislili. Borut Popenko tisto, kar v svetu množičnih medijev zaradi uporabe temeljnih vizualnih zakonov deluje kot iluzija, s svojo umetnostjo dejansko udejanja. Mojca Osojnik je z uporabo več plasti pleksi stekla ustvarila spremenljiv in celovit likovni prostor, v katerem se poigrava z različnimi zaznavanji, pri čemer ji ne gre za prikaz zgodbe ali simbolov, temveč le za povezave med posameznimi podobami. Slogi Gašperja Jemca navezujejo na visoki modernizem, ki pa mu odvzema originalnost in individualni pogled in ga nadomešča

z elementi podobe, značilne za novo tisočletje. Za kiparstvo Damjana Kračine je značilno, da v trenutku dokončanja kipa njegov umetniški projekt še ni zaključen. Postavi ga v naravo, ga fotografira in ga nadgradi v svetlobni projekt. Njegove neme podobe govorijo o današnji obrnjeni vlogi kulture in nature in o mestu umetnika. Sašo Vrabčič svoje »ročno izdelane fotografije« kombinira s slikanjem podob iz sveta medijev in s tem poudarja socialne razlike današnjega sveta. Petra Varl – od vseh najbolj znano ime – osebno življenje prevaja v javne in splošne družbene simbole. S svojimi preprostimi podobami opozarja, da le-te dajejo gledalcem občutek, da so

del njih in prav v tem je past, ki jo dobro izkoriščata tako filmska kot reklamna industrija.

Če vas zanima umetnost, ki se kritično odziva na »samoumevnosti« sodobnega sveta in se še niste sprehodili po ljubljanskem Tivoliju, ki je »mamljiv« tudi ob deževnih nedeljskih popoldnevih, se lahko vse do 27. maja vsako nedeljo ob štirih popoldan pridružite obiskovalcem, ki jih bo po razstavi vodil eden od omenjenih ustvarjalcev. 15. maja bo posvet o statusu slike v slovenskem prostoru.

Irena Destovnik

Več informacij na spletni strani <http://www.mgb24.org>

Maja Haderlap si je v svoji raziskavi zastavila nekaj temeljnih vprašanj, in sicer, kako so se zgodovinska dejstva in politični pritiski v obdobju od zaključka druge svetovne vojne do polovice sedemdesetih let odražali v družbenem ustroju slovenske narodne skupnosti na Koroškem, kaj je vplivalo na vsebino in način njenega kulturnega ustvarjanja, zanimali pa so jo tudi nosilci in uporabniki kulturnega ustvarjanja ter njihove vrednote in cilji.

Omejenost družbenega delovanja

Rezultati njene raziskave potrjujejo trditve političnih teoretikov, da se skupine brez politične moči promovirajo predvsem skozi različne oblike družbenega delovanja, pri čemer tisto, kar jih marginalizira, v primeru koroških Slovencev sta to jezik in kultura, spremenijo v moč. Vendar ta oblika moči deluje samo znotraj skupine in ni dovolj za preživetje, o katerem odločajo nosilci politične moči. Dokazala je, da brez pomembnega sodelovanja na gospodarskem in političnem področju zgolj družbeno delovanje rabi le krepitvi nacionalne in kolektivne zavesti slovensko govorečega prebivalstva samega.

Funkcije kulturnega delovanja

Avtorica v svojem delu poudari, da je bilo kulturno delovanje koroških Slovencev vse od njegovega začetka nosilec nacionalne zavesti in pomembna jezikovno izobraževalna institucija. Po drugi svetovni vojni pa naj bi se hkrati s politizacijo slovenskega prebivalstva politizirala tudi ljubiteljska igralska dejavnost, ki je s tem postala nosilec revolucionarnih političnih idej. Navdušenost nad povojnim kulturnim delom avtorica pojasni z nacionalnim zagonom, temelječim na izkušnji nacizma. Največji pobudnik kulturnega delovanja je bil namreč Pokrajinski odbor osvobodilne fronte, ki je v svojem političnem boju za priključitev koroških Slovencev k Jugoslaviji kulturi posvečal prav posebno vlogo. Slovenska prosvetna zveza, edina takratna kulturna organizacija, je zagovarjala jugoslovanski model kulturne politike z močnim družbenim nabojem, katerega cilj je bila emancipacija širokih ljudskih množic.

Vse dokler se ni razrešil politični položaj v zvezi z mejami, so nasprotniki priključitve k Jugoslaviji ostajali v ozadju. Po odločitvi, da koroški Slovenci ostanejo v Avstriji, so nasprotniki kulturne politike, ki je bila hkrati nosilec družbenih sprememb, vplivali na javno mnenje predvsem z etičnega stališča: zavračali so vse kulturne novosti ter zagovarjali mnenje, naj slovenski narod vodijo predvsem duhovne in verske vrednote. Treba je vedeti, da Koroška med vojno ni poznala kolaboracije z nacisti in da se je s tem problemom srečala šele

Maja Haderlap

PRI ZALOŽBI DRAVA

Maja Haderlap: Med politiko in kulturo

Slovenska prosvetna zveza je pri Založbi Drava izdala knjigo »Med politiko in kulturo – Slovenska gledališka dejavnost na Koroškem 1946–1976«. Avtorica Maja Haderlap, dramaturška vodja v celovškem Mestnem gledališču in pesnica, ki je leta 1989 prejela Nagrado Prešernovega sklada, v knjižni predelavi svojega doktorata obravnava vsebino in cilje ljubiteljske gledališke ustvarjalnosti koroških Slovencev v povezavi s slovensko kulturno politiko in z zgodovino ter s političnimi, socialnimi in z gospodarskimi razmerami.

po prihodu političnih beguncev iz Slovenije. Njihov antisocializem in antikomunizem se je še posebej izražal z njihovim vse večjim vključevanjem v politično in kulturno življenje.

Ideologija tradicije

V nasprotju z levico so se desno usmerjeni kulturni politiki ukvarjali predvsem z ideološko platjo kulturnega delovanja. S svojo navezavo na predvojni kulturni model so poudarjali pedagoško moč in pomen kulture pri oblikovanju zavesti. Odklanjali so igre s politično vsebino, s čimer so označevali vse, kar se ni ujemalo s cerkveno moralo in od iger zahtevali, naj bodo prilagojene zahtevam občinstva in naj ne vnašajo novih estetskih, formalnih in vsebinskih prvin. Krščanske vrednote so utrjevale predvsem igre, ki so želele med vojno pridobljeni avtonomni položaj žensk ponovno opredeliti.

Po odloku takratnega papeža, ki je ob koncu leta 1949 kristjanom prepovedal sodelovanje s komunistično usmerjenimi ljudmi in organizacijami, je Škofijski urad na Koroškem ukazal izobčenje vseh članov Osvobodilne fronte in bralcev »Slo-

venskega vestnika«. Čeprav do izobčenja zaradi protestov ni nikoli prišlo, je bil ukaz uradno preklican šele leta 1987. Po politični odločitvi o nespremenjenih mejah med Avstrijo in Jugoslavijo je levica ustanovila Demokratično fronto delovnega ljudstva, pri čemer je Slovenska prosvetna zveza ostala avtonomna prosvetna organizacija; le malo pred tem je desni politični tabor ustanovil Narodni svet koroških Slovencev. Politična programa obeh slovenskih političnih organizacij sta bila prvenstveno usmerjena v zagotavljanje narodnostnih pravic. V tem obdobju je vzniknila tudi tako imenovana »vindišarska teorija«, ki je zaradi slabega znanja slovenskega knjižnega jezika med slovenskim prebivalstvom povzročala negotovost glede narodnostne pripadnosti. V tem času se je povečeval tudi odpor nemških nacionalistov proti obveznemu dvojezičnemu šolanju za vse otroke. Leta 1955 je bila podpisana Avstrijska državna pogodba, katere člen 7 je še danes izhodišče za manjšinsko zaščito.

Kulturno življenje je po odločitvi o nespremenjenih mejah precej zamrlo. V tem obdobju

je v ospredju vprašanje skupnega slovenskega kulturnega prostora. Predstavniki desnih političnih sil so se namreč iz ideoloških razlogov vedno bolj oddaljevali od »matične« Slovenije, tako da so morali predstavniki leveice svojo potrebo po čezmejnem sodelovanju, ki bi bilo temelj tudi za večjo odprtost do nemško govorečih ljudi, posebej zagovarjati.

Okrnjena vloga kulture

Sredi petdesetih let sedaj že prejšnjega stoletja so po mnenju avtorice nosilci slovenske kulture na Koroškem prenehali biti hkrati nosilci družbenih in kulturnih sprememb. Ostali so le še nosilci slovenske kulturne tradicije, posredniki med dvema državama in dvema kulturama ter borci za narodno zavest prihodnjih generacij. Narodna zavest se namreč ni mogla ohraniti v družbeni realnosti, zaradi političnega pritiska je bila potisnjena v sfero zasebno-

me o žrtvi in trpljenju. Za uprizorjene igre je bila – tudi v času največjega zunanega pritiska – značilna tematska odmaknjenost od sveta in beg pred konflikti in realnostjo. Svoje poslanstvo so gradili predvsem na ohranjanju krščanske vere.

Avtorica z izbranimi igrami, predvsem s produkcijo dveh slovenskih šol za gospodinjstvo poklice, ki sta posredovali cilje katoliške vzgoje deklet, opiše poseben položaj slovenskih žensk v političnem in kulturnem življenju Slovencev in kulturno politiko obsodi izvajanja patriarhalne politike. Igre, ki so prvenstveno želele utrjevati obstoječe odnose in vrednote, so svoje zahteve najbolj radikalno naslavljal prav na ženske.

Poskusi preseganja kulturnih vzorcev

Kljub ustanovitvi Zvezne gimnazije za Slovence, ki je omogočila spremembo socialne strukture slovensko govorečega

prebivalstva na južnem Koroškem, je v kulturi obravnavanega obdobja preživel tradicionalni vzorec, ki se je na ravni ljubiteljskega ohranjal v kulturnih društvih. Tudi skupina »mladje«, ki se je na Koroškem pojavila leta 1960, je pri uresničevanju svojih visoko zastavljenih ciljev po dvigu estetske ravni slovenske literature in kulture, doživljala nerazumevanje in bila le časovno omejen kulturni pojav.

Prav tako ni dolgo izhajalo »Kladivo«, ki so ga za politično napredne Slovence izdajali ljudje, ki so bili po svojem političnem prepričanju blizu Komunistični partiji Avstrije. »Koroški kulturni dnevi« so leta 1969 postali javni forum za znanstveno ukvarjanje z zgodovino in sodobnostjo koroških Slovencev. Leta 1975 je bil ustanovljen SZI, ki se je razvil v dokumentacijski center koroških Slovencev.

Avtorica sklone svoje delo v sredini sedemdesetih let, ko sta obe osrednji kulturni organizaciji koroških Slovencev – Slovenska prosvetna zveza in krščanska kulturna zveza – začeli k sodelovanju vabiti strokovnjake iz Slovenije. Maja Haderlap na začetku knjige piše, da so predstavljene podobe kulturnega delovanja ne da brez upoštevanja družbenopolitičnega ozadja preslikati na kasnejše in aktualne razmere. Prav zato pričakujemo nadaljevanje, ki se bo ukvarjalo z zadnjo četrtino 20. stoletja.

Irena Destovnik

Predstavitel knjige bo v četrtek, 26. 4., ob 18. uri v k & k centru v Šentjanžu.

sti. Za zadovoljevanje kulturnih potreb, ki so tako postale drugotnega pomena, bi potrebovali vsaj polpoklicno gledališče.

Ustanovitev Krščanske kulturne zveze

Razloga, da je bila leta 1953 ustanovljena Krščanska kulturna zveza, sta bila mnenje desnice, da le manjšinski prostor – za razliko od »matične« Slovenije – nudi Slovincem dovolj svobode za na tradiciji utemeljen razvoj slovenske kulture, in spor med različno mislečimi znotraj Slovenske prosvetne zveze. Nova kulturna organizacija ni postavljala v ospredje nacionalnega vprašanja, vsebina njihovih iger pa je vplivala na nacionalno zavest v smislu she-

Na Koroškem si v preteklih letih kar pogostokrat igral na naših odrih različne vloge in poskrbel tudi za režijo, glasbo in sceno. Pred kratkim si vzljubil film in fotografijo. Zakaj?

Odkar vem zase, sta glasba in slikarstvo imela zame velik pomen. Risanja in slikanja sem se že zelo zgodaj loteval dokaj resno in sistematično. Ko sem v začetku devetdesetih let prišel v Nemčijo, sem zelo intenzivno slikal. Stiska je v meni obudila pravi izbruh. O kvaliteti mojih slik ne bi mogel soditi, toda kar nekaj mi jih je uspelo prodati, za kar mi je danes žal, a potreboval sem denar. Ko sem dobil prvi fotoaparat, sem spoznal, da gre tudi pri fotografiji za neke vrste slikarstvo. Okoli glasbe pa se je tako skoraj vse vrtelo. V mladosti sem se družil predvsem z glasbeniki, jazz in klasična glasba je bil naš repertoar. Ogromno sem preposlušal ter vsak prosti čas presedel za kakšnim pianinom. Z literaturo in dramaturgijo se moraš kot igralec med procesom dela itak neprestano soočati in si tako že pri treh glavnih komponentah filma – slikarstvu, glasbi in literaturi.

Kako si sploh prišel do filma?

Ljubezen do filma je v meni obudil slovenski filmski ustvarjalec Matjaž Klopčič in sicer pred petindvajsetimi leti, ko me je povabil k sodelovanju v filmu »Vdovstvo Karoline Žašler«. Videl me je v neki šolski predstavi in mi ponudil vlogo nekega navihanega mulca, ki je zelo »freh« in vse zafrkava okoli sebe ter zato dobi dostikrat kakšno klofuto. To je bila vloga, ki sem jo tudi v zasebnem življenju še zelo dolgo igral in ki me je tudi pognala od doma. Kar nekaj vlog sem odigral v nemškem in avstrijskem gledališču, spoznal socialno dno kakor tudi okusil čudovite, velike uspehe. In me ne zanima več. Edini pravi izziv zame je film. Ljubezen, ki ni nikoli usahnila.

Naj povem, da je Matjaž Klopčič na pravkar končanem festivalu prejel Badjurovo nagrado za življenjsko delo. Bilo je veličastno. Publika je v nabit polnem portoroškem avditoriju stoje aplavdirala slavljenju.

Kakšni so bili prvi poskusi?

V začetku sem veliko opreme nabavljal za potrebe svojega gladališkega delovanja.

Šlo je za oblikovanje zvočnih kulis, za komponiranje in snemanje glasbe. Nabavil sem razne klaviature in snemalne naprave, ki sem jih šele kasneje dograjeval s filmsko tehniko. Glavni povod za vse investicije, ki se mi morda v materialnem smislu ne bodo nikdar povrnila, pa je bila jeza in razočaranje, da mi ni uspelo uresničevati projektov, kakor sem si jih zamislil. Zmeraj je namreč nekdo ali nekaj zatajilo. Predvsem film je povezan z velikimi sredstvi, glavno odgovornost

Igralec Marijan Hinteregger pri snemanju

Foto: Štukelj

AKTUALNI POGOVOR

Najboljše so Sladke sanje

Od 28. do 31. marca je v portoroškem Avditoriju potekal 4. festival slovenskega filma. Podobno kot prejšnje leto je bilo na sporedu kar 21 dokumentarnih filmov in pa razveseljivo število igranih filmov (8). Na letošnjem festivalu je bilo predstavljenih pet kratkih in štirje animirani filmi.

O filmu in festivalu se je z igralcem, režiserjem in snemalcem Marijanom Hintereggerjem pogovarjal Mirko Štukelj.

zanj pa nosi zmeraj režiser in prav nikogar ne zanima ozadje. Pa je tudi prav tako, naj šteje samo rezultat. Edina prava pot pa je pot totalnega profesionalizma. Na tem je treba delati vse življenje.

Lani spomladi je bila v Interkulturnem centru (IKUC) v Celovcu premiera tvojega filma »Vpisovanje«. Od kod sploh ideja za ta projekt?

Mag. Elisabeth Rausch, voditeljica ABCC skupnosti staršev, mi je ponudila besedilo Janka Messnerja »Die Schülereinschreibung«, naj ga gledališko uprizorim. Predstava bi obležila obletnico dogodka, ki se je zgodil pred dvanajstimi leti na neki celovski šoli, ko so starši brezuspešno poskusili svojega otroka vpisati k dvojezičnemu pouku. Takoj, ko sem besedilo prebral, je bilo zame vse jasno. Edina dostojna oblika »arhiviranja« omenjenih dogodkov se mi je zdel film. In smo se lotili projekta. Sredstva so prihajala od vsepovsod, iz Ljubljane, Dunaja, deželne vla-

de, zasebnih sponzorjev, tudi SPZ je zelo pogumno priskočila k projektu.

Nastal je »filmček«, ki gotovo ne bo prišel v anale siceršnje kulturne ponudbe na Koroškem, a vendar na nek način skuša izraziti poklon in priznanje vsem koroškim Slovincem, ki so se in se znajo še zmeraj pokončno in pogumno postaviti za svoj jezik in kulturo. Osebnostno upam, da sem se s filmom vsaj približal veličini Messnerjevega dejanja, ki je tudi sicer svoje življenje posvetil slovenskemu jeziku, najprej kot profesor, nato pa še kot talentiran pisatelj in pesnik.

S filmom »Vpisovanje« seveda po nagradah ne bi mogel posegati. V primerjavi s prikazanimi filmi gre za majhen dosežek, nenazadnje narejen z zelo skromnimi sredstvi. Je pa bil opažen in zame večjega priznanja ni, kakor da so me na festival sploh povabili. Poleg tega mislim, da smisel festivala ni v nagradah. Videti filme, izmenjati izkušnje, vzpostaviti stike, odkriti nove sodelavce –

to je zame festival. Pozdravil sem lahko Matjaža Klopčiča in ponovno videl »Žašlerco« na velikem platnu, predvsem pa doživel nekaj izvrstnih filmov. Najbolj pa so mi ostali v spominu dokumentarci »Piščalka«, »In Medias Res« ter »Videl sem Elvisa«, od igranih pa »Kruh in mleko«, »Steklarski blues« in »Sladke sanje«, ki je bil tudi nagrajen kot najboljši film in prejel največ nagrad. Miha Dolinšek je zelo lepo zmontiral svojega »Fijakra«.

Prav bi bilo, če bi lahko nekdo pripeljal nekaj festivalskih filmov na Koroško ter jih pokazal v okviru kakšnega, kaj vem, majhnega po-portoroškega festivala. Mislim, da bi bilo to super, saj je koroška mladina odlična publika, ki ima rada film in tudi ve, kaj je dober film. Pa seveda ne samo mladina! Dobro bi se bilo povezati z Slovenskim filmskim skladom, morda pa kakšna možnost obstaja. Če bi morda že sedaj koga kaj več zanimalo o portoroškem festivalu in slovenskem filmu nasploh, pa naj pogleda v internet pod www.film-sklad.si.

Ali igra Slovenski film kakšno pomembno vlogo v evropskem kulturnem prostoru?

Slovenski narod ima bogato, zanimivo zgodovino in kulturo, premoremo ljudi svetovnega formata, veličina duha nima namreč z geografsko ali številčno majhnostjo nekega naroda nič opraviti. Sploh pa nisimo tako revni, da bi morali z preskromno dodeljenimi sredstvi za kulturo sramotiti in spravljati na socialni rob lastno umetniško produkcijo. Je pa res, da nas večkrat tepe neka druga majhnost, katera domuje v naših glavah. Gre za neko, posebej Slovincem lastno, butalsko »faušijo« ali zaplankanost. Stara zgodba pač, a ne? Ne bi raziskoval, od kod vse to, toda danes, ko se intenzivno predstavljamo Evropi in svetu, ne smemo pozabiti, da se bo naša razvitost pokazala tudi po tem, kakšno kulturo bomo imeli. In film je vrhunska kultura, ki ima danes zmeraj večji pomen.

Povsod po svetu se v film ogromno investira, saj gre nenazadnje tudi za velik posel, ki je vsekakor tudi gospodarsko zanimiv. Za slovensko kinematografijo lahko mirno trdim, da je pravi čudež, kaj sploh premore, saj če pogledaš malo v ozadje, vidiš, da so vrhunski talenti in strokovnjaki brezposelni, če pa so že angažirani, delajo često v nemogočih pogojih in dobesedno zastoj. Nekateri avtorji zastavijo svoje premoženje, da sploh lahko uresniči projekt, v katerega verjamejo, in prav žalostno je, da se razne inštitucije, ki bi morale biti tehnično primerno opremljene, opletajo z finančnimi težavami smešnih dimenzij. Vsak vojaški tank, na primer, ki zelo hitro postane zastarel kup zarjavelega železa, stane toliko denarja, da bi lahko z njim za nadaljnjih pet do deset let rešili na televiziji nek tehnični problem, ki je vitalnega pomena za celotno slovensko filmsko produkcijo.

Res je, da Evropa gre v spravo in sožitje, v povezovanje in spoštovanje različnosti, v odprtost in solidarnost, v demokratizacijo idej – a, vsega tega se ne da doseči s tanki. Naše najučinkovitejše orožje bo naš jezik, naša izobrazba, znanje in kultura – to je naš obraz, ki ga kažemo Evropi in svetu, naša samozavest in pogum, po katerem bomo spoštovani in uspešni ter nenazadnje tudi ohranjeni. Film lahko pri tem opravi velikansko poslanstvo.

Kakšne načrte imaš za prihodnost?

V pripravi imam tri projekte, in sicer igrani film, v katerem želim povezati ustvarjalce obeh sosednjih držav, snemati pa ga nameravam na Koroškem, ter še po en dokumentarec in filmski portret. Nekaj nalog pa imam kot igralec še za opraviti v avstrijskem filmu.

Hvala za pogovor!

PRIREDITVE

SOBOTA, 14. 4.

RADIŠE, pred kulturnim domom – SPD Radiše
21.30 Velikonočna baklada

TOREK, 17. 4.

CELOVEC, v foyerju vladnega poslopja – Galerie Kärnten, Biro za slovensko narodno skupnost
19.00 Vernisaža del Marka Lipuša; glasbeni okvir: Michael in Niko Vavti (saksofon & keyboard)

PONEDELJEK, 16. 4.

ŽITARA VAS, Kumst – SPD Trta
10.30 Gled. predstava »Niti tat ne more v miru krasti«. Gostuje gledališka skupina SPD Radiše
PLIBERK, kulturni dom – Oder 73, SPD Edinost
20.00 Ponovitev komedije »Večna lovišča«

SREDA, 18. 4.

ŽELEZNA KAPLA, farna dvorana – SPD Zarja, KKZ
10.00 Mali princ; gostuje: lutkovna skupina »Mi smo mi«; ponovitev ob 19.30 uri

PETEK, 20. 4.

TINJE, v domu – Katoliški dom prosvete
18.00 Seminar »Uravnotežen, dinamičen, aktiven«. Vodi prof. dr. Valentin Wulz; seminar traja do 22. aprila, do 16.30 ure
ŠENTJAKOB, farna dvorana – SPD Rož, SPZ
20.00 Gled. predstava »Solaris«; igra tear trotamora; režija: Marjan Štikar

ŽELEZNA KAPLA, farna dvorana – SPD Zarja
20.00 Koncert »Lipa zelenela je ...«

SOBOTA, 21. 4.

ŠENTJAKOB, farna dvorana – SPD Rož, SPZ
20.00 Gled. predstava »Solaris«; igra tear trotamora; režija: Marjan Štikar

NEDELJA, 22. 4.

PLIBERK, kulturni dom – KKZ, Mlada Podjuna
14.30 Srečanje otroških in mladinskih zborov
ŠENTJAKOB, farna dvorana – SPD Rož, SPZ
14.30 Gled. predstava »Solaris«; igra tear trotamora; režija: Marjan Štikar

PONEDELJEK, 23. 4.

CELOVEC, knjigarna Naša knjiga
18.30 Literarni večer s Sonjo Wakounig; »Pridni otroci« – o nasilju v literaturi

SOBOTA, 21. 4.

TINJE, SODALITAS
19.30 »Šola in učiteljstvo pri narodovanju koroških Slovencev.« Predava dr. Teodor Domej

SREDA, 25. 4.

LJUBLJANA, Svetovni slovenski kongres – Mohorjeva založba Celovec
19.00 Predstavitev knjige »Bodi, kar si« avtorja Vinka Ošlaka z okroglo mizo. Sodelujejo: Vinko Ošlak, Magdalena Tovornikova, Marjan Sturm, Rudi Vouk in Gorazd Kocijančič. Moderira Mateja Bizjak z Radia Ognjišče.

ČETRTEK, 26. 4.

ŠENTJANŽ V ROŽU, k & k – SPZ
18.00 Predstavitev knjige Maje Haderlap »Med politiko in kulturo«
VETRINJ, dvorana fresk – KKZ
19.30 Pevski recital; nastopata: Waltraud Hoffmann-Mucher (alt) in Frank Bernard (klavir)
ŠENTJANŽ V ROŽU, k & k »POGLED DLJE«
20.00 Gled. predstava »Prizori iz zakonskega življenja«. Gostuje Mestno gledališče ljubljansko, režija: Mile Korun, igrata: Bernarda Oman in Boris Ostan

PETEK, 27. 4.

ZAHOVC, športna hiša – SPD Zila
20.30 Koncert Primus Sitter & O. Groenewald Newnet

SOBOTA, 28. 4.

ŽVABEK, gostilna Hafner – KPD Drava
20.00 Vigredni koncert. Nastopajo: otroški zbor Žvabek, Pevsko instrumentalna skupina Žvabek, Oktet Suha, Tamburaški ansambel Tamika iz Železne Kaple
SELE-BOROVNICA, gostilna Terkl – Alpski klub Obir
20.30 Srečanje ansamblov

NEDELJA, 29. 4.

SELE, farni dom – KKZ, PD Sele, KPD Planina, SPD Herman Velik
14.30 Srečanje otroških in mladinskih zborov

PONEDELJEK, 30. 4.

DOBRLA VAS, kulturni dom – SPD Srce
20.00 Pepej Krop & friends in VOX

PETEK, 4. 5.

ŠENTJANŽ v ROŽU, k & k
20.00 Premiera gledališke predstave »Instrukcija«. Nastopa Teatr brez

PRAZNUJEJO Helena Ilgoutz z Mokrij – 70. rojstni dan; Jurij Mak iz Sel – 80. rojstni dan; Lambert Grafenauer iz Trdanič – 65. rojstni dan; Pepi Čuden iz Šentjakoba – 71. rojstni dan; Katarina Tavčar iz Velike vasi – 85. rojstni dan; Ana Wank iz Tinj – rojstni dan; Marica Maček iz Čirkovč – rojstni dan; Toni Oraže iz Sel-Kot – 45. rojstni dan; Zofija Majtan, Helena Wuttej, Urban Rudolf, Zofija Plesnik, Adolf Stern – osebni prazniki; Ana Logar iz Priblje vasi – 60. rojstni dan; Pavla Dovjak iz Železne Kaple – 60. rojstni dan; Lenčka Koletnik iz Čirkovč – 65. rojstni dan; Minka Ogris, Pepca Čuden iz Šentjakoba – osebna praznika; Andreja Paul iz Železne Kaple – 30. rojstni dan; Peter Lipusch iz Lobnika pri Železni Kapli – 60. rojstni dan; Sonja Lesjak iz Doble vasi – rojstni dan; Breznikova mama s Šmarjete v Rožu – 81. rojstni dan; Stanka Pegrin s Šajde – osebni praznik; Helena Dovjak iz Srednjega Kota – osebni praznik; Hanzi Roblek z Bajtiš – osebni praznik; Richard Dumpelnik iz Štebna pri Globasnici – 70. rojstni dan; Marija Dumpelnik – 60. rojstni dan; Katarina Buerger z Radiš – 75.

SLOVENSKI VESTNIK

čestita

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKE ODDAJE – teletext 299

ČE 12. 4. ■ 18.10 Rož – Podjuna – Zilja

PE 13. 4. ■ 18.10 Križev pot

SO 14. 4. ■ 18.10 Od pesmi do pesmi ...

NE 15. 4. ■ 6.08 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! 18.00 Praznična

PO 16. 4. ■ 6.08 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! 18.00 Glasbena

TO 17. 4. ■ 18.10 Otroški spored

SR 18. 4. ■ 18.10 Glasbena mavrica 21.04 Večerni spored

DOBER DAN, KOROŠKA

NE 15. 4. ■ 13.30 ORF 2 • Ker pomlad je ... • Na velikonočno nedeljo bo slovenski televizijski spored Dober dan, Koroška v celoti namenjen glasbi. Iz bogate skrinjice zborov in glasbenih skupin smo izbrali le peščico. V sliki bodo: Vogrški puebi, Oktet Suha, 4 J, MePZ Danica, Mariborski oktet, Pepej Krop, Franc Korbar, ter Kvartet Smrtnikovih bratov in kvartet Rož.

PO 16. 4. ■ 3.10 ORF2 16.00 TV SLO1 (Pon.)

Vsebinsko slovenskega televizijskega sporeda lahko preberete tudi na ORF-tekstu, stran 299.

internet: <http://volksgruppen.orf.at>

SLOVENSKA GOSPODARSKA ZVEZA vabi na

INFORMATIVNI POSVET

na temo

EU-programi Interreg III,

Leader+ in Ziel 2,

vsebine in prioritete za novo obdobje 2000–2006.

TERMIN:

25. 4. ob 19. uri v Sodalitas, Tinje.
Predhodna telefonska prijava na 0463/508802 zaželeno.

Na posvet so vabljeni vsi, ki se zanimajo za prijavo projektov.
Podane bodo tudi osnovne informacije o postopkih prijave in višini podpor.

rojstni dan; Erna Pernat, Marija Matschek, Marija Messner, Cita in Valentin Šumnik, Hema Hudl, Marija Sadovnik, Peter Rudolf, Albert Mesner – osebni prazniki; dr. Mirko Wakounig iz Celovca – rojstni dan.

Slovenski vestnik čestita!

Za posredovanje imen slavljenk in slavlencev se zahvaljujemo predvsem slovenskemu oddelku ORF v Celovcu!

Slovenski vestnik – usmerjenost lista
seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.
SV prejema podpore iz sredstev za pospeševanje narodnih manjšin.

tel. 0463/514300-0 • faks -71

UREDNIKA

Sonja Wakounig (-50)

E-mail: sonja.wakounig@slv.at

Tajništvo Urška Brumnik (-14)

Naročniška služba Milka Kokot (-40)

Prireditve Andrea Metschina (-22)

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

TISK

Založniška in tiskarska družba z o. j. DRAVA

tel. 0463/50566

VSI

Tarviser Straže 16, A-9020 Klagenfurt/Celovec

RADIO KOROTAN

na frekvencah 105.5, 106.8 in 100.9

PO-PE ■ 6.00 Dobro jutro, sonce 8.00 Viža 8.30 Živa 14.00 Viža 14.30 Korotanov zimzelen 15.00 Kratek stik 16.30 KoroDan (KORO-žurnal 17.15–17.30)

SO ■ 7.00 Domača budilka 8.30 Korotanov mozaik 14.00 Južni veter 16.00 Smrklja

NE ■ 6.30 Sedem pred sedmo 7.00 Domača budilka 8.00 Otroški vrtljak 8.30 Zajtrk s profilom 14.00 Iz zlate dvorane 15.00 Zborovska 15.30 Čestitamo in pozdravljamo 17.30 Šport in kratke vesti

RADIO AGORA 105,5

Tel. 0463/418 666 Faks: 418 666 99
e-mail: agora@magnet.at

PE 13.04. ■ 10.00 Kalejdoskop/ News Flash 11.00 BBC News 11.06 Tedenski obzornik 12.00 Poročila 12.07 Na današnji dan 12.13 Divan 13.00 Zrcalo kultura : Prešeren Roll 18.00 Otroški kotiček Male modrosti 18.15 Govorim-govoriš (pon.) 18.45 Poročila 19.00 Proud to be loud 20.00 BBC News 20.06 Global Loops 22.00 Rdeči Boogie / glasbeni magazin 23.00 Ta mera (pon.) 24.00 Soundtrack tedna: Hannibal 01.00 Glasba - jazz/world

SO 4.04. ■ 10.00 Forum 11.00 BBC News 11.06 Labirinti sveta 11.15 Glasba 12.00 Poročila 12.07 Na današnji dan 12.13 Divan 13.00 Svet je vas: Frausein in Pakistan 18.00 SchülerInnenradio: HAK Spittal 18.45 Poročila 19.00 V pogovoru (pon.) 20.00 BBC News 20.06 Yugo-Rock 23.00 Izven zakona (pon.) 01.00 Glasba - jazz/world

NE 15.04. ■ 10.00 Evropa v enem tednu 10.30 Glasba 11.00 BBC News 11.06 Literarna kavarna: Dario Foe 12.00 Poročila 12.07 Na današnji dan 12.13 Divan 12.30 Special: Strojni krožek podjuna 18.00 Topel veter 18.45 Poročila 19.00 Music for the Masses / glasbeni magazin 21.00 The Rest of the Day 22.00 For Those About to Rock 24.00 Glasba - jazz/world

PO 16.04. ■ 10.00 Kalejdoskop 10.30 Na dan z besedo 11.00 BBC News 11.06 Zdrava ura 12.00 Poročila 12.07 Na današnji dan 12.13 Divan 13.00 Druga glasba: Slovenski interpreti 18.00 Otroški kotiček Male modrosti 18.45 Poročila 19.00 Sto decibelov 20.00 BBC News 20.06 Take the Jazz Train 22.00 Context XXI 23.00 Zrcalo kultura (pon.) 24.00 Glasba - jazz/world

TO 17.04. ■ 10.00 Kalejdoskop 10.30 Koroška vadi pogovor 11.00 BBC News 11.06 Govorim-govoriš 12.00 Poročila 12.07 Na današnji dan 12.13 Divan 13.00 V pogovoru 18.00 Otroški kotiček 18.30 Na dan z besedo (pon.) 18.45 Poročila 19.00 Kakko 20.00 BBC News 20.06 Noche Latina 21.00 Glasba 22.00 Literarna kavarna (pon.) 23.00 Vešča/ Nachtfalter 00.30 Glasba

SR 18.04. ■ 10.00 Kalejdoskop 10.30 Na dan z besedo 11.00 BBC News 11.06 Literatura je dogodivščina 11.15 Voz latina 12.00 Poročila 12.07 Na današnji dan 12.13 Divan 13.00 Po Koroškem 18.00 Otroški kotiček 18.15 Govorim - govoriš (pon.) 18.45 Poročila 19.00 Izven zakona 20.00 BBC News 20.06 Ruff Radio/ Hip Hop 22.00 Mad Force/ Hip Hop 24.00 Spezial (pon.): Strojni krožek Podjuna 01.00 Glasba - jazz/world

ČE 19.04. ■ 10.00 Kalejdoskop 11.00 BBC News 10.30 Koroška vadi pogovor 11.06 Govorim - govoriš 12.00 Poročila 12.07 Na današnji dan 12.13 Divan 13.00 Ta mera 18.00 Otroški kotiček 18.30 Na dan z besedo (pon.) 18.45 Poročila 19.00 Yesterday & Today 20.00 BBC News 20.06 Freak Show 21.00 Glasba 22.00 Svet je vas (pon.) 23.00 Sto decibelov (pon.) 24.00 Glasba

Čestitka * V Pogrcih praznuje te dni gospa **Helena Wutte**, po domače Rotarjeva mati, svoj 80. rojstni dan. Čestitkam za visoki življenjski jubilej se pridružujejo sosede, pevci, sorodniki in znanci, pa seveda tudi uredništvo Slovenskega vestnika!

REGIONALNA LIGA

SAK spet na poti v koroško ligo?

Preteklo nedeljo je bila za SAK gotovo ena izmed ključnih tekem za obstoj v regionalni ligi. V gosteh je bilo moštvo iz Voitsberga, ki je najbližji konkurent SAK za obstanek v ligi. Po zmagi proti Šentvidu je bila evforija nadvse upravičena. Sakovci so pričeli zelo napadalno in potisnili nasprotnika v defenzivo. A žal domačini niso uspeli vnovčiti dveh lepih priložnosti. Po tridesetih minutah pa je ogenj pogorel. Z dvema lepima akcijama, obramba SAK je bila nepazljiva, so gostje hladnokrvno povedli z 2 : 0. Nekaj minut pred koncem prvega polčasa je po strelu iz kota skrajšal Danny Roy na 1 : 2. Tekma je bila borbeno, hitra in napeta.

Po odmoru je SAK spet prevzel komando in Robert Miklau je v 50. minuti izpustil veliko priložnost za izenačenje. Odlični nasprotnikov vratar se je kar nekajkrat izkazal. V 70. minuti je bil po nešportnem in popolnoma nepotrebnem prekršku izključen Robert Zankl. Voitsberg je oslabiljenost domačinov izkoristil in v 80. minuti povisil na 3 : 1 in usodna tekma

je bila odločena. Razočaranje v vrstah SAK je bilo veliko. M. Š.

Lojze Jagodič novi trener

Posledica ponovnega slabega rezultata je bila izmenjava trenerja Franka Polanza, ki je šele jeseni prevzel člansko ekipo SAK. Po krizni seji ga je zamenjal Lojze Jagodič, odličen trener in nogometaš, ki je v svojem aktivnem času igral celo za dunajski Rapid. Jagodič je v 80. letih že več let treniral

SAK, ko je le-ta še igral v koroški podligi oz. koroški ligi. Pogodba novega trenerja je zaenkrat podpisana do konca sezone, cilj pa je, da SAK ne izpade iz regionalne lige. I. L.

Naslednjo tekmo igra SAK v soboto, 14. aprila, ob 18. uri v Spittalu.

Tudi juniorji SAK poraženi

Juniorji SAK so podlegli v Bad Bleibergu z 0 : 4 (0 : 2).

»Goleador« Dragan Jovanović tudi v peti tekmi ni zadel v črno Foto: Štukelj

DSG SELE

Igor Roblek novi predsednik

Športno društvo DSG Sele-Zell je na rednem občnem zboru prejšnji teden v gospodarskem centru v Selah izvolilo mlado in dinamično novo vodstvo: za predsednika je bil izvoljen 24-letni mag. Igor Roblek, ki je že v zadnjih mesecih – po nepričakovanem odstopu Franca Keliha julija 2000 – skupaj z Ivanom Kelihom uspešno opravljal funkcijo poslujočega podpredsednika.

V podpredsedniško funkcijo sta bila izvoljena Ivan Kelih in Štefan Gregorič, nova tajnica izredno dejavnega društva s kar štirimi aktivnimi sekcijami je

Marija Olip (namestnica Silvana Roblek). Za blagajničarja je bil vnovič izvoljen Nanti Pristovnik (namestnik Stanko Kelih). V novem odboru so zastopani tudi vsi vodje sekcij (Mario Mak in Verena Olip – nogomet, Roman Roblek – alpsko smučanje, Mirko Oraže – namizni tenis, Maks Zdouc – nordijsko smučanje), vodja kulturne sekcije Marko Oraže, medijski referent Alexander Mak ter kot ostali člani 20-članskega odbora Toma Roblek, Hanza Roblek, Claudia Ogris, Carmen Rakuschek in Nanti Olip. Novi predsednik je po svoji izvolitvi občnemu zboru predstavil program z glavnimi težišči za naslednjo mandatno dobo. Posebej je poudaril transparentno vodenje društva, tesno sodelo-

vanje vseh sekcij, odprtost društva za vsakogar (kar naj bi imelo za posledico povečanje članov), krepitev sodelovanja oz. stikov s slovenskimi in dvojezičnimi športnimi društvi na Koroškem, sodelovanje preko meja, itd. Posebno zahteven projekt je generalna sanacija nogometnega igrišča, za katero so potrebna velika finančna sredstva.

Roblek se je ob tej priložnosti posebej zahvalil občini Sele, za financiranje notranje opreme prodajalnice pa bo društvo izvedlo akcijo »gradbeni kamen«.

Delegati so na občnem zboru odobrili tudi spremembo oz. prilagoditev 20 let starih društvenih pravil potrebam današnjega časa in s tem zagotovili še učinkovitejše delovanje društva. I. L.

DOMIADA 2001

Zmaga Mladinskega doma SŠD v namiznem tenisu

Dijaki Mladinskega doma Slovenskega šolskega društva v Celovcu so v okviru regionalnega tekmovanja za »Domiado 2001« (Celovski dom sodeluje z gorenjsko regijo v Sloveniji) dosegli odlične uvrstitve. Namiznoteniška dvojica (Matej Krevs, Tomi Waldhauser) je na tekmovanju v Celovcu osvojila prvo mesto, košarkarji na tekmovanju v Radovljici pa odlično drugo mesto.

V namiznem tenisu je dvojica Krevs/Waldhauser premagala ekipo dijaških domov Kranj in Škofje Loke obakrat s 3 : 2, košarkarska ekipa pa je po zmagi nad ekipo dijaškega doma Kranj

(38 : 29) izgubila finale z ekipo dijaškega doma Škofja Loka s 27 : 45. Gorenjci so si zmago zagotovili šele v zadnjih minutah dvoboja, ko je Celovčanom po-

pustila kondicija. Vodstvo dijaškega doma v Mikschalle je vsakakor lahko ponosno na izreden uspeh svojih varovancev na obeh regionalnih tekmovanjih. I. L.

KOLESARJENJE

Padec in dva defekta

Peter Wrolich »Paco« na dirki po Flandriji v Belgiji zares ni imel sreče. Že na prvi etapi je moral odstopiti po padcu pri šele 20 kilometrih in dvema defektoma na kolesu. Po 150

kilometrih je torej bilo konec sanj o dobri uvrstitvi.

Sedaj pa bo Wrolich lahko namesto klubskega kolega v ekipi Gerolsteiner šprinterja Sauliusa Ruskysa tekmoval na znameniti petdnevni dirki »Circuit de la Sarthe« čez 677 kilometrov od Ecommoya do La Flèche v Franciji. Dirka se bo končala v petek, 13. aprila. T. G.

NOGOMET / NIŽJI RAZREDI

Podliga-vzhod: Bilčovs spet poražen

Tudi na tujem proti Velikovcu Bilčovščanom ni bilo moč pridobiti niti točke. Domačini so jasno prevladovali na igrišču in precej zasluženo odnesli zmago s 3 : 1 (1 : 0). Edini gol za Bilčovs je zadel Quant-schnig šele v 91. minuti. V naslednjem krogu proti Šmarjeti hočejo Bilčovščani pridobiti važne točke v boju proti izpadu, sedaj imajo na 11. mestu namreč le še 3 točke prednosti pred zadnjeuvrščeno Rudo (14).

1. razred D:

Metlova na 1. mestu

Boleč poraz za Rikarjo vas – a Metlova se je z rezultatom 5 : 1 povzpela na 1. pozicijo na lest-

vici in je pri tem tudi profitirala od razočarljivega remija 0 : 0 Šentpavla proti Grebinju. Šmihelčani so popravili svojo blamažo iz prejšnjega kroga z zmago 2 : 1 proti Eitwegu. Kapelčani pa so se morali v dvoboju ekip iz zadnjega dela lestvice z 0 : 1 vdati Globašanom, ki so z izkoriščeno enajstmetrovko Buchwalda končno spet slavili zmago. Tekma Žitave vasi proti zadnjemu, Šmarjeti pa je bila zaradi dežja odpovedana.

2. razred E:

Visoka zmaga Dobrle vasi

V derbiju proti Sinči vasi so Dobrolčani pod trenerjem Marjanom Velikom spet pokazali dober nastop – kar s šestimi goli so se vrnili iz sosednjega kraja! Edini gol za Sinčo vas pri 1 : 6 je dal Rečič. Tudi Žvabek je lahko slavil zmago z 2 : 1 proti Reichenfelsu, zadel je dvakrat Buchwald. T. G.

SLOVENSKI ŠPORTNI PABERKI

Nogomet: Olimpija in Maribor v mrtvem teku

Rezultati 23. igralnega dne: Olimpija – Dravograd 2 : 1, Rudar (Velenje) – Tabor (Sežana) 1 : 2, Maribor Pivovarna Laško – Koper 2 : 0, HiT Gorica – Korotan 1 : 4, CMC Publikum – Mura 0 : 2, Primorje – Domžale 3 : 0; stanje: Olimpija 46 točk, Maribor 45, HiT Gorica 34, Primorje 33, Publikum 32, Rudar in Korotan po 31, Mura 29, Dravograd in Koper po 28, Tabor 24, Domžale 21

Rokomet: Krimovke v finalu z Viborgom

Rokometašice Krim Ete Neutro Roberts so se uvrstile v finale lige prvakinj, potem ko so v povratni tekmi v Podgorici pred 7000 gledalci izgubile z Budućnostjo s 25 : 27, a so na prvi tekmi Ljubljankanke doma

Alpsko smučanje: Rene Mlekuž uspešno prestal operacijo

Poškodbe in operacije so stalni spremljevalci slovenskega alpskega smučarja Reneja Mlekuža. Komaj se je 25-letni Mlekuž uspešno vrnil v svetovni vrh, na svetovnem prvenstvu v St. Antonu je bil peti, že je ponovno poškodovan. Minuli petek je bil Bistričan operiran na spodnji kolenski križni vezi, na sneg pa se bo predvidoma vrnil v drugi polovici avgusta. Operacija je dobro uspela, Mlekuževo koleno pa bo navkljub izrabljenosti sposobno prenašati največje napore še vsaj deset let. René verjame, da bo lahko prihodnje leto nastopil na olimpijskih igrah v Salt Lake Cityju. D. T.

ŠAHOVSKI OREH št. 153

Silvo Kovač

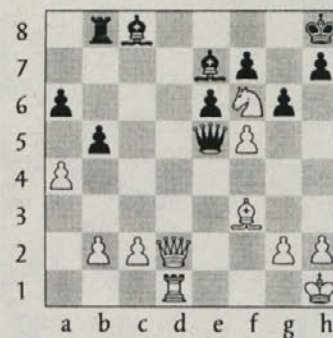
Ajtken – Pejn (1962)

Z zadnjo potezo 1...De5? je črna dama napadla osamljenega belega skakača, ki je kontroliral polja v bližini črnega kralja. Beli, ki je na potezi, razmišlja o uspešnem umiku skakača, ali pa o nadaljevanju

napada na črnega kralja v kotu šahovnice. Tokrat se odloči za drugo možnost in kmalu so vidni obrisi lepih matnih slik!

Rešitev št. 152

Črni se najprej odloči za zamenjavo trdnjav na prvi vrsti, ki sledi po 1...Ta1+ 2.Tf1 Tf1+ 3.Lh3!! 4.gh3 (sicer črni igra 4...Lg2!) in na šahovnici je nastala znana teoretična remi pozicija z »napačnim« belim lovcom. Z razpletno kombinacijo se je črni rešil zanesljivega poraza in avtorju kombinacije se lahko zahvalimo, da nam kaj podobnega uspe tudi v partiji!

ODBOJKA

Dobljani: sreča je opoteča

Dobljani so se v napeti tekmi hrabro borili

Foto: Štukelj

Odbojarska sezona se nagiba h koncu. Dobljani so v tem tekmovalnem letu odigrali nekaj izredno lepih in napetih tekem, za zaključek sezone pa je bil v športni dvorani KD napet dvo-

boj z ekipo iz Salzburga, ki se prav tako kot Dobljani bori za treje mesto v 1. zvezni ligi. Možnosti za tretje mesto so bile vsekakor dane. Dvoboj preteklo soboto je bil od vsega začetka

napet in izid odprt. Prvi niz je pomlajeno moštvo iz Salzburga tesno dobilo s 26 : 24.

Domačini so v drugem nizu in ob podpori številnih gledalcev stopnjevali pritisk in ga zaslužno zmagali s 25 : 21. Navijači so spet upali na preobrat in senzacijo. Toda želja se ni uresničila. Moštvo iz Salzburga je igralo zelo trezno, koncentrirano in bilo v odločilnih fazah boljša ekipa. Tretji in četrti niz se je končal v prid gostov (-23, -23). V primeru, da zmaga Salzburg tudi v tretjem srečanju bi bila ta serija zaključena, Dobljani pa na odličnem 4. mestu. S to uvrstitvijo bodo Dobljani sodelovali kot lani v evropskem pokalu.

SK Aich/Dob II koroški prvak

Drugo moštvo je v koroškem odbojarskem prvenstvu uspešno zaključilo sezono z naslovom prvaka. V finalni tekmi so v napeti in borbeni tekmi tesno, vendar zaslužno premagali na tujem moštvo HYPO VBK s 3:2. K temu uspehu prispevajo ugodni treninški pogoji v športni dvorani Kulturnega doma v Pliberku in pa odlično vzdušje v klubu SK Aich/Dob. **M. Š.**

DRAVOGRAD/RAZSTAVA

Šopki, pirhi in lesene podobe

V sodelovanju s Turističnim društvom Dravograd so bili minuli teden v prostorih opuščene trgovine razstavljeni zanimivi izdelki ročnih del. Razstavo so poimenovali Praznična velikonočna razstava šopkov, pirhov in podob iz narave. Pripravili so jo domačini Lotka Nenadič z možem Vitkom, ki sta pokazala okrog sedemsto velikonočnih pirhov, številne suhe in sveže šopke cvetja ter izvezene prte, in Franc Jeseničnik ter Vlado Vinšek z lesenimi podobami iz narave v obliki kiparskih skulptur, ki jih je v osnovi oblikovala narava, le »piko« je bilo potrebno še dodati.

Čeprav se je razstava že bližala h koncu in so obiskovalci izdelke tudi kupovali, je ostalo še vedno dovolj razstavljenega, vrednega ogleda. Gospa Lotka, ki se z ročnimi deli ukvarja že od nekdaj, pripravlja izdelke tudi za razstave. Njene ljubezni so pletenje, kvačkanje, vezenje, suhi rastlinski šopki in velikonočni pirhi. Vse to ji daje neizčrpne možnosti snovanja in izdelovanja izdelkov, tako glede oblike, estetske vrednosti kot uporabe materialov iz narave, ki se mnogi sicer zavržejo. Tudi moža je njeno početje pritegnilo, da ji pomaga pri tem in onem. Oba živita s krajem in menita, da bi podobne razstave, ki bi jih pripravili tudi ostali domačini, naredile Dravograd še bolj prijeten in prepoznaven turistom. Tokrat so bili najbolj hvaležni gostje obiskovalci iz sosednje Avstrije. **S. Š.**

Rehmann/Čortov ©
BESETIV

pirhi
Ostereier

vigred
Frühling

vesela velika noč
Frohe Ostern

www.zvezabank.at

POSODJILNICA-BANK
ZVEZA BANK

Banka, ki povezuje!
Die Bank, die verbindet!

